

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

HYVINVOINTIA LUONNOSTA

Päiväkotiryhmän maatilavierailun toimintamalli

TEKIJÄ: Linda Hänninen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala			
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma			
Työn tekijä(t) Linda Hänninen			
Työn nimi Hyvinvointia luonnosta. Päiväkotiryhmän maatilavierailun toimintamalli			
Päiväys	15.05.2018	Sivumäärä/Liitteet	55/7
Ohjaaja(t) Tuija Pakarinen ja Anne Waldén			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Green Care – GREEN KARELIA -hanke			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä suunniteltiin ja toteutettiin maatilavierailu päiväkodin lapsiryhmälle. Toimintamalli pohjautuu green caren ja varhaiskasvatuksen tavoitteisiin ja menetelmiin. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä green care -osaamista Liperin kunnassa ja tukea toimintaan osallistuvien lasten luontosuhdetta.</p> <p>Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Green Care – GREEN KARELIA -hanke. Hankkeen tavoitteena oli lisätä green care -palveluiden tunnettavuutta Itä-Suomen alueella. Yhteistyössä mukana olivat myös Karelia-ammattikorkeakoulu, Liperin kunnan Puolivälin päiväkotiki ja liperiläisten Timo ja Sylvi Turusen tila.</p> <p>Opinnäytetyö oli toiminnallinen kehittämistyö. Toiminnallinen osuus sisälsi kaksi tuokiota eri päivinä. Mikä maatila? -tuokio oli Liperin Puolivälin päiväkodilla, jonka tavoitteena oli orientoida lapsia tulevaa maatilavierailua varten. Toisena päivänä lapsiryhmän kanssa vierailtiin liperiläisellä Turusten tilalla. Vierailun tarkoituksena oli tukea lasten luontosuhdetta. Molemmat tuokiot sisälsivät monipuolisesti pedagogisia ja osallistavia menetelmiä mielenkiinnon säilyttämiseksi ja hyvän luontokokemuksen mahdollistamiseksi. Puolivälin päiväkotiki ja Turusten tila saivat kokemuksen ja esimerkin siitä, miten maatilavierailuja voidaan jatkossakin järjestää.</p> <p>Opinnäytetyössä kehitettiin sähköinen toimintamalli, jota voi käyttää jatkossa päiväkodit tai maatilat, jotka harkitsevat järjestävänsä samankaltaista toimintaa. Toimintamallin toimintoja voisi kehittää opettavaisemmaksi, esimerkiksi tietovisalla. Opinnäytetyön aiheesta voisi tehdä myös seurantatutkimuksen. Seurantatutkimuksessa seurattaisiin lapsia, joiden luontosuhdetta pyrittäisiin aktiivisesti kohentamaan verrattaisiin lapsiin, joiden luontosuhteeseen ei panosteta.</p>			
Avainsanat green care, varhaiskasvatus, ympäristökasvatus, luontosuhde, hyvinvointi			

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Linda Hänninen			
Title of Thesis Well-being from nature. Operations model to a Kindergarten group for farm visits			
Date	15.05.2018	Pages/Appendices	55/7
Supervisor(s) Tuija Pakarinen ja Anne Waldén			
Client Organisation/Partners Green Care – GREEN KARELIA -project			
<p>Abstract</p> <p>The aim of the thesis was to create an operations model for child groups' farm visits as part of the Green Care – GREEN KARELIA –project. The operations model is based on the goals and methods of green care and early childhood education. The purpose of the thesis was to improve green care knowhow in Liperi and to support childrens' nature relationship.</p> <p>The client organization of the thesis was the Green Care – GREEN KARELIA –project. The project is organized by Green Care Itä-Suomi and its purpose is to make green care better known in the Eastern Finland. The thesis was made in collaboration with the Karelia University of Applied Sciences, Kindergarten Puoliväli and Timo and Sylvi Turunen's farm in Liperi.</p> <p>The thesis was a functional development work. The functional part of the thesis consists of two different lessons on different days. "What farm?" -lesson was held in Kindergarten Puoliväli and its goal was to orientate the children for the upcoming farm visit. In the other lesson the children visited the Turunens' farm. The goal of the farm visit was to support children's nature relationship. Both these lessons included pedagogic and involving methods to maintain interest and to offer a good nature experience. Both the staff of Kindergarten Puoliväli and the Turunens gained experience and an example of how to organize a farm visit.</p> <p>An electronic operations model was developed in this thesis so that in the future other kindergartens and farms can use it when organizing similar activities. The operations model could be developed into an informative one for example by including a quiz in it. There could also be a follow-up study where children whose nature relationship is actively supported would be compared to children whose nature relationship is not supported in the same way.</p>			
<p>Keywords green care, early childhood education, environmental education, nature relationship, well-being</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	GREEN CARE – GREEN KARELIA -HANKE OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTAJANA	6
3	GREEN CARE.....	7
3.1	Green caren historiaa ja green care Suomessa	7
3.2	Green caren monipuoliset menetelmät	8
4	LUONTO HYVINVOINNIN TUKENA	10
4.1	Luontosuhde.....	10
4.2	Luonnon hyvinvointivaikutukset	11
5	YMPÄRISTÖKASVATUS OSANA VARHAISKASVATUSTA.....	13
5.1	Luonto ja metsä varhaiskasvatuksen ympäristönä	13
5.2	Lapsen kasvuympäristö lainsäädännössä	14
5.3	Ympäristökasvatus	14
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	17
6.1	Tuokioiden toteuttaminen.....	18
6.1.1	”Mikä maatila?” -tuokio Puolivälin päiväkodilla.....	18
6.1.2	Maatilavierailu Turusten tilalla	20
6.2	Palautetta tuokioista	23
6.3	Toimintamalli Green Care – GREEN KARELIA -hankkeelle	25
7	OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	27
8	POHDINTA.....	29
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	32
	LIITE 1: OSALLISTUMISVAHVISTUS.....	35
	LIITE 2: VALOKUVAUSLUPA	36
	LIITE 3: SAATEKIRJE	37
	LIITE 4: ”MIKÄ MAATILA?” -TUOKION PEDAGOGINEN SUUNNITELMA	38
	LIITE 5: MAATILAVIERAILUN PEDAGOGINEN SUUNNITELMA.....	42
	LIITE 6: LASTEN PALAUTELOMAKE	47
	LIITE 7: PÄIVÄKOTIRYHMÄN MAATILAVIERAILUN TOIMINTAMALLIKORTIT	48

1 JOHDANTO

Suomalaiset ovat vieraantuneet entistä enemmän luonnosta. Nykyään luonnossa liikkuminen ei ole enää niin luontaista, ja tämä ajatusmalli siirtyy vanhemmilta lapsille. Lapsille pitäisikin sen vuoksi tarjota mahdollisuuksia luontoelämyksille esimerkiksi jo varhaiskasvatuksen piirissä. (Sivukari 2014.) Varhaiskasvatus on lasten kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on tukea ja edistää lasten kehitystä, oppimista ja kasvua. Varhaiskasvatusta järjestetään muun muassa päiväkodeissa. (Opetushallitus s. a.a.) Tampereen yliopisto on tutkinut luonnon ja luontoympäristön hyvinvointia parantavia ominaisuuksia. Tutkimuksissa huomattiin selkeä parannus muun muassa mielialassa jo lyhyellä 15 minuutin puistokävelyllä. Muutoksia näkyi myös ongelmanratkaisu- ja keskittymiskyvyssä, energiatasossa ja verenpaineen sekä väsymyksen laskussa. (Tampereen yliopisto 2017.)

Opinnäytetyöni aiheena ovat lasten luontosuhteen merkitys varhaiskasvatuksessa sekä sen kohen-taminen. Opinnäytetyöni toimeksiantaja on Green Care – GREEN KARELIA -hanke. Green Care – GREEN KARELIA -hanke on aloittanut toimintansa helmikuussa 2017, ja hankkeen tavoitteena on tehdä green care -toiminta tutuksi alueen palveluille ja kuluttajille (Green Care Itä-Suomi s. a.a). Green care -toiminta käyttää luontoa ja luonnon elementtejä hyvinvoinnin tukemiseen. Toiminta on tavoitteellista ja ammatillista ja se perustuu vahvasti ekopsykologiaan. (Salovuori 2014, 9-10.) Liperin kunta haluaa kehittää oman kuntansa green care -osaamista, ja kunta on saanut Teknologiaa ekosti -hankkeeseensa avustusrahan Opetushallitukselta (Korhonen 2017).

Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää green care -osaamista Liperissä. Toiminnallisessa opinnäyte-työssäni toteutan liperiläiselle Puolivälin päiväkodille orientoivan tuokion päiväkodilla sekä vierailun läheiselle maatilalle. Opinnäytetyöni tavoitteena on myös herätellä lapsissa ajatuksia ja kiinnostusta maataloutta, siihen liittyvää toimintaa ja luontoa kohtaan sekä tukea lasten luontosuhdetta, jotta se kestäisi läpi elämän ja siten tukisi heidän hyvinvointiaan. Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Green Care – GREEN KARELIA -hankkeelle uusi toimintamalli, jota hanke voi hyödyntää myöhem-min.

2 GREEN CARE – GREEN KARELIA -HANKE OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTAJANA

Green Care Finland RY on Suomessa toimiva valtakunnallinen yhdistys, joka välittää tietoa green care -toiminnasta ja osallistuu valtakunnalliseen keskusteluun hyvinvoinnista. Green Care Finland RY:n kanssa yhteistyössä ovat Luonnonvarakeskus (Luke) ja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) Euroopan maaseudun kehittämismaatalousrahasto. Green Care Finland RY:llä on myös kaksi alueyhdistystä: Green Care Lapland ja Green Care Itä-Suomi. (Green Care Finland RY s. a.a.) Green Care Itä-Suomi haluaa edistää alueensa yrittäjyyttä. Green Care -yrittäjät tarjoavat hyvinvointipalveluita, jotka tukevat hyvinvointia luonnon avulla. Toimeksiantajani Green Care – GREEN KARELIA -hanke on Green Care Itä-Suomen hanke, jota rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto (ESR) (Green Care Itä-Suomi s. a.b; EURA 2014).

Green Care – GREEN KARELIA -hanke aloitettiin vuonna 2017, ja se päättyi vuonna 2019. Hankkeen hallinnoijana toimii ProAgria Pohjois-Karjala yhteistyössä Karelia-ammattikorkeakoulun kanssa. Rahoittajana toimii ELY-keskus ja Euroopan sosiaalirahasto ja rahoituksen hyväksyi VipuVoimaa EU:lta rakennerahasto. Hankkeen eräs keskeisimmistä tavoitteista on nostaa green care -palveluiden tunnettavuutta niin yksityisille kuin julkisillekin hyvinvointipalveluidentuottajille ja -ostajille. Toinen keskeinen tavoite on ottaa käyttöön valtakunnallinen Green Care laatu- ja johtamisjärjestelmä. Green care -toiminnan jatkuvuutta pyritään tukemaan verkostoyhteistyöllä, jossa keskeisessä roolissa on Itä-Suomi alueyhdistys, joka on perustettu 2015 ja jossa on mukana jo yli 50 yritystä. (Green Care Itä-Suomi s. a.a; EURA 2014.)

Toimeksiantajani lisäksi tiiviissä yhteistyössä kanssani opinnäytetyössä ovat liperiläiset Puolivälin päiväkotiki ja Sylvi ja Timo Turusen maatali. Toimeksiantajani kartoitti opinnäytetyöprosessin alussa kiinnostusta alueen päiväkodeilta ja tiloilta opinnäytetyöhöni osallistumiseen. Kriteerinä ei ollut muuta kuin toive siitä, että päiväkotiki ja tila olisivat mahdollisimman lähellä toisiaan ja että tilalla olisi eläimiä.

Puolivälin päiväkotiki on vuoropäiväkotiki. Heillä on neljä ryhmää, joissa lapset ovat iältään 0–5 -vuotiaita (Liperin kunta s. a.) Opinnäytetyöhöni osallistui lapsia Hiirenvirnat-sisarusrhmästä, joten lapsia oli mukana kaiken ikäisiä. Turusten tilalla oli ennen lypsykarjaa, mutta nykyään osa navetasta on muutettu talliksi. Tilalla on pari omaa hevosta ja muutama muu hevonen. Heillä on isot aidatut laitumet ja pieni aidattu kenttä ratsastusta varten. Hevosten lisäksi tilalla on iso puutarha, josta löytyy muun muassa omenia ja vadelmia.

Tässä opinnäytetyössä green care toimii keskeisenä viitekehyksenä. Green Care – GREEN KARELIA -hanke on opinnäytetyössäni toimeksiantajana. Heidän kauttaan oli mahdollistaa oma toiveeni varhaiskasvatuksenopintojen yhdistämisestä maatalouteen jollain tavalla. Green Care jakaa monia näkemyksiä kanssani ja tärkeimpänä tietysti luonnon hoitava ja parantava voima.

3 GREEN CARE

Green care on luontolähtöistä hyvinvointitoimintaa eli toimintaa, jossa käytetään luontoa hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Green care -toimintaa toteutetaan esimerkiksi maatilalla, metsässä tai puutarhassa, mutta sitä voidaan soveltaa myös sisätiloissa. Green care on vastuullista, ammatillista ja tavoitteellista toimintaa, ja sillä on omat eettiset ohjeet. (VoiMaa! 2015.)

Green care -toiminnan vastuullisuus lähtee arvoista, eettisyydestä sekä laadusta. Toiminnassa otetaan siten huomioon yksilö, yhteisö sekä yhteiskunta ja pyritään edistämään heidän hyvinvointiaan. Ammatillisuus green care -toiminnassa tulee näkyviin siinä, että palveluntarjoajilta löytyvät vaadittavat koulutukset sekä arjen tietotaito esimerkiksi eläimistä. Yhteistyössä voivat tehdä esimerkiksi hoiva-alan koulutuksen käynyt ihminen sekä henkilö, joka osaa käsitellä eläimiä. Green care -toiminnan tavoitteellisuudella tarkoitetaan sitä, että toiminta käyttää tietoisesti luontoa hyvinvoinnin edistämiseen. Tavoitteet ovat asiakasryhmän mukaiset ja ne suunnitellaan huolellisesti sekä arvioidaan toiminnan päätteeksi. (MTT, THL ja Lapin AMK 2014.)

Asiakaslähtöinen ohjaaminen on erittäin keskeinen menetelmä green care -toiminnassa. Hyvän ja onnistuneen ohjaamisen avulla voidaan saavuttaa green care -toiminnan tavoitteet ja myös auttaa asiakkaita parhaalla mahdollisella tavalla. Asiakaslähtöiseen ohjaamiseen kuuluvat muun muassa asiakkaan vahvistaminen, osallistaminen, palautteen kuuleminen ja rohkaiseminen. Hyvät ohjaamistaidot kuuluvat myös ammatillisuuteen. (Green Care Finland Ry s. a.b.)

3.1 Green caren historiaa ja green care Suomessa

Euroopassa green care -tyyppistä ohjelmaa on ollut jo 1300-luvulla, kun pyhiinvaeltajat kokoontuivat Belgiassa sijaitsevassa Geelin kylässä palautumaan henkisestä rasituksestaan. Kyläläiset hoivasivat pyhiinvaeltajia luontoympäristön avulla. Tämän lisäksi seuraavien vuosisatojen aikana green care -toimintaa toteuttivat lähinnä luostarit ja muutamat yksityiset yrittäjät. 1800-luvulla maaseudun rahoittavaa vaikutusta alettiin hyödyntää aiempaa enemmän muun muassa psykiatrisessa hoidossa. (Salovuori 2014, 12.)

Nykyaikana sairauksia hoidetaan lähinnä lääkkeiden avulla, vaikka monet sairaudet ovat peräisin huonoista elämäntavoista. Kaupunki, stressi ja kiire eivät ole hyväksi ihmisille. Sen sijaan on yhä enemmän näyttöä sille, että luonto on hyväksi ihmisten terveydelle. Luonto tukee erityisesti mielen-terveyttä muun muassa alentamalla stressitasoa ja kohentamalla mielialaa. Tutkimuksia luonnon vaikutuksesta hyvinvointiin on tehty jo useita, mutta tarkkaan ei vielä osata sanoa, mikä tekijä luonnossa auttaa ihmistä. Kuitenkaan luonnon, puutarhan tai ylipäätään kasvien käyttö ihmisen terveyden tukemisessa ei ole uusi asia. Jo antiikin Kreikan aikana Hippokrates tunnisti ja kirjoitti luonnon tärkeydestä terveydelle. (Gallis 2013.)

Maatiloja on käytetty pitkin historiaa sairaiden kuntoutukseen, ja monissa sairaaloissa, vankiloissa ja kirkoissa onkin ollut ja on edelleen viheralueita ja puutarhoja (Gallis 2013). Heidi Kajander (2012)

kertoo opinnäytetyössään puutarhatoiminnan merkityksestä vangeille. Vankiloissa puutarhat ovat tarjonneet vangeille mielekästä tekemistä ja paikan rauhoittua. Myös pelkkä luonnon näkeminen voi tukea hyvinvointia. Salovuori (2014, 19) kirjottaa, että jo 1982 vankien hyvinvointia tutkinut Moore oli todennut luontonäkymän vähentävän vankien sairastelua verrattuna toisiin vankeihin, jotka näkivät selleistään vankilan pihalle.

Eläimiä on käytetty kuntoutuksessa myös jo vuosisatoja. Erityisesti sotien jälkeen veteraanien kuntoutuksessa niiden hyödyt otettiin käyttöön. Iso-Britanniassa 1950-luvulla sairaaloiden yhteydessä olikin usein maatiloja ja puutarhaa. Koulutusta ja kirjallisuutta terapeutisesta puutarhanhoidosta on ollut tarjolla jo 1950-luvulta lähtien Yhdysvalloissa. 2000-luvun puolella green care on vakiinnuttanut asemaansa vahvasti, erityisesti Hollannissa, jossa se on kymmenkertaistanut green care -maatilojen määrän. (Salovuori 2014, 14–16.)

Suomessa green care on vielä melko tuntematon hoitomuoto tavan kansalaisten keskuudessa. Sen käytöstä on kuitenkin jo pitkältä ajalta tietoa. Tuberkuloosia on hoidettu Suomessa viemällä potilaat mäntykankaille raittiiseen ilmaan. 1900-luvun alkupuolella uupuneille oli tarjolla lepokoteja, joissa luonto ja maalaiselämä olivat keskiössä. Suomessa luontoa ja sen hyötyjä on arvostettu erityisesti vankiloissa, joissa puutarhatoimintaa ja eläintenhoitoa on ollut tarjolla jo useita vuosia. Muuten green care ja luontoympäristön käyttö ehti hiipua jo lähes kokonaan pois, kunnes se 2000-luvulla löydettiin uudelleen. Nykyään green care -toiminta on erityisesti lastensuojelussa käytettävä menetelmä. Lisäksi myös eläinavusteiset terapiat ovat suuressa suosiossa. (Salovuori 2014, 17–21.)

3.2 Green caren monipuoliset menetelmät

Green caren kolme peruselementtiä: luonto, toiminta ja yhteisö. Näitä elementtejä painottamalla eritavoin syntyvät green caren erilaiset hyvinvointivaikutukset. Luonto voi olla green care -toiminnassa kohde, tapahtumapaikka tai väline ja se voi sijaita myös kaupungissa sisätiloissa esimerkiksi viherkasvien muodossa. Toiminta sen sijaan yhdistää ihmisen ympäröivään luontoon. Toiminnan ei tarvitse olla raskasta vaan pelkkä rauhoittuminen ja havainnointi riittävät. Yhteisö voi tukea asiakkaan terveyttä ja lisätä osallisuutta sekä antaa tunteen siitä, että on hyväksytty. Oikein toimiessaan yhteisö voi tukea toimintaa ja parantaa siten tuloksia esimerkiksi palautumisessa. (VoiMaa! 2015.)

Green care -menetelmiä on useita. Helpointa ja sisätiloissakin toteutettavaa on terapeutinen ja sosiaalinen puutarhatoiminta. Sitä voidaan soveltaa kaikille asiakasryhmille sopivaksi. Esimerkiksi pyörätuoli-asiakkaille voidaan tehdä tai hankkia pöytiä, joiden alle pyörätuoli menee, mutta on tarpeeksi matalalla, jotta pöydän päällä voi työskennellä. Myös työskentelyn haastavuutta ja fyysisyyttä voidaan mukauttaa asiakkaiden mukaan. (Salovuori 2014, 32–33; VoiMaa! 2015.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on noussut suosituksi kuntoutusmenetelmäksi. Se on usein ennaltaehkäisevää ja sosiaalisesti kuntouttavaa toimintaa. Hevosten lisäksi eläinavusteisissa toiminnissa voidaan käyttää suurinta osaa koti- ja lemmikkieläimiä. Esimerkiksi kissojen, koirien ja jopa

alpakoiden kanssa voidaan tehdä vierailuja muun muassa vanhainkoteihin tai päiväkoteihin. (Tulkki 2012, 21; VoiMaa! 2015.) Tässä opinnäytetyössä eläimet ovat keskeisessä roolissa maatilavierailun aikana. Hevoset ovat keskeinen teema jo päiväkodilla askarteluissa, lisäksi maatilavierailun aikana lapset pääsevät tutustumaan hevosiin ohjatusti.

Suomessa maatilojen kuntouttava käyttö on vielä melko harvinainen menetelmä, mutta Euroopassa se on ollut jo pitkään käytössä. ”Hoivamaataloudessa” yhdistyvät luonto, toiminta ja eläinten kanssa tekeminen. Selkeä päivärytmi ja vahva yhteisöllisyys tukevat kuntoutumista. Seikkailu- ja ympäristökasvatuksen toimintatavat voivat olla hyvin samalaisia, mutta ympäristökasvatuksessa keskitytään enemmän kasvattamaan lapsista vastuullisia kuluttajia ja kansalaisia, kun taas seikkailukasvatuksen tavoitteena on tarjota omakohtaisia kokemuksia onnistumisista luonnossa seikkailtaessa ja oppiessa. (Tulkki 2012, 18; VoiMaa! 2015.)

Green care -toiminta voidaan jakaa: luontohoivaan ja luontovoimaan. Luontohoiva on suunnattu terapiaan ja kuntoutukseen. Sillä pyritään parantamaan elämänlaatua ja omatoimisuutta luonto- ja eläinavusteisten menetelmien keinoin. Luontohoivaa järjestää pääasiassa julkinen sektori. Luontovoima on ennaltaehkäisevää toimintaa. Sillä pyritään ylläpitämään terveyttä ja hyvinvointia. Luontovoiman palvelut ovat enemmän luontolähtöisiä harrastus-, kasvatus- tai opetuspalveluita ja enimmäkseen yksityisyritysten järjestämiä palveluita. Palvelut ovat ennaltaehkäiseviä eikä luontovoiman palveluiden tuottajilla ole samanlaisia vaatimuksia kuin mitä luontohoivaa tarjoavilla palveluilla on, kuten sosiaali- tai terveysalan koulutusvaatimus. (Green Care Finland RY s. a.c; VoiMaa! 2015.) Opinnäytetyöni on enemmän luontovoimaan suuntautunut. Tarkoituksena on antaa lapsille hyviä luontokokemuksia, joita he voivat myöhemminkin hyödyntää elämässään voimaannuttavina kokemuksina.

Luonto ajatellaan usein vain resurssiksi, jota voidaan käyttää ja hyödyntää. Sen taloudellinen arvo huomioidaan ennen sen muita hyviä ominaisuuksia, kuten virkistyskäyttöön soveltuvuutta. Kärjistysti: ekopsykologian mukaan ihminen tuhoaa luontoa, tuhoaa hän samalla omaa hyvinvointiaan. Ihmisen luontosuhde nousee tärkeäksi eli ihmisen suhde luontoon. Henkilöllä, joka tuntee kuuluvansa osaksi luontoa ja arvostaa sitä, on hyvä luontosuhde ja hän suojelee luontoa todennäköisemmin, kuin sellainen henkilö, jolla luontosuhde on heikentynyt tai lähes kadonnut. (Salonen 2005, 25.)

4 LUONTO HYVINVOINNIN TUKENA

Hyvinvointi on moniselitteinen käsite ja sitä voidaan tarkastella useista eri näkökulmista. Hyvinvoinnilla on kolme ulottuvuutta: fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen. Nämä kaikki kolme ulottuvuutta vaikuttavat ihmisen terveyteen ja vaikuttavat myös toisiinsa: esimerkiksi, henkilön negatiivisilla ajatuksilla ja tunteilla voi olla fyysistä terveyttä alentava vaikutus. Tai kipeänä tuntee itsensä usein myös alakuloiseksi. Koettu hyvinvointi on yksilöllinen kokemus, mutta sitä voidaan kuitenkin vertailla ja tutkia, esimerkiksi toimintakykyä mittaamalla. (Rappe, Lindén ja Koivunen 2003, 23.)

Fyysiseen hyvinvointiin vaikuttaa eniten liikunta, uni ja ravinto. Terveyttä edistävään liikuntaan tarvitaan usein vain pieniä muutoksia arjessa, esimerkiksi rappusten käyttämistä hissien sijaan. Terveellinen, monipuolinen ja säännöllinen ruokailu tukee fyysistä hyvinvointiamme ja antaa esimerkiksi työpäivään mukavan hengähdystauon. Uni on biologinen tarve ja ilman unta ihmisen toimintakyky heikenee välittömästi. (Sallinen, Kandolin ja Purola 2007a.)

Psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi ovat erittäin lähellä toisiaan ja niiden erottaminen toisistaan voi olla välillä jopa mahdotonta. Psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin vaikuttavat eniten työ, ihmissuhteet, joutenolo, harrastukset ja nauttiminen. Sopiva työmäärä ja työ, josta nautimme, antavat tarkoituksen ja myös välineen, rahan, millä pitää huolta omasta hyvinvoinnista. Ihmisen perustarpeisiin kuuluu läheisyyden tarve. Läheisyyttä voi saada muun muassa perheeltä, ystäviltä ja myös työyhteisöltä. (Sallinen, Kandolin ja Purola 2007b.)

Harrastuksista voi saada uusia ihmissuhteita. Jos harrastus on liikunnallinen pitää siinä myös yllä omaa fyysistä hyvinvointiaan. Harrastusjoukkueissa voi myös olla todella hyvä joukkuehenki, joka tukee hyvinvoinnin psyykkistä ja sosiaalista ulottuvuutta. Ihmiset tarvitsevat myös välillä aikaa vain olla. Joutenololla saadaan etäisyyttä vaikeisiin asioihin ja sillä voidaan myös laskea stressitasoa, jolloin jaksaa paremmin. Sallisen ym. (2007b) mukaan aito nautinto ja flow-tila ovat elämässä tärkeitä. Flow-tila on Csíkszentmihályin mukaan tila, jonka voi helpoiten saavuttaa työssään. Silloin saavutetaan täydellinen keskittyminen työhön, eikä esimerkiksi ajankulkua huomaa.

Luonto on yksinkertaisempi käsite kuin mitä hyvinvointi on. Sillä tarkoitetaan usein kasveja, maaperää ja eläimiä, mutta luonto voi tarkoittaa myös eräänlaista toimintatilaa. (Koskimies 2011.) Opin-
näytetyössäni luonnolla viitataan kuitenkin fyysisiin paikkoihin tai alueisiin, kuten metsään ja maaseutuun.

4.1 Luontosuhde

Luontosuhde löytyy meiltä jokaiselta. Se tarkoittaa ihmisen suhdetta luontoon. Toinen yleisesti käytetty termi on luontoyhteys, joka tarkoittaa sitä, että ihminen kokee olevansa osa luontoa. Luontoyhteys on syvällisempi kokemus kuin luontosuhde. Hyvä luontosuhde ja luontoyhteys ilmenevät ulospäin kuitenkin hyvin samalla tavalla yksilön ekologisuuden, ympäristöherkkyyden ja arvojen kautta. (Salonen 2005, 13–15.) Opin-
näytetyössäni käytän termiä luontosuhde.

Luontosuhde syntyy luontokokemusten ja pohdintojen kautta ja jokaisen on rakennettava se itse. Aikuisella on kuitenkin hyvä mahdollisuus auttaa lasta rakentamaan hyvä luontosuhde tarjoamalla paljon hyviä luontokokemuksia. Hyvä luontosuhde auttaa myös tietämään, mikä on hyväksi luonnolle ja itselle ja tukee siten niin yksilön kuin ympäristönkin hyvinvointia. (Luontoon.fi s. a.)

Luontosuhdetta voidaan pitää merkityksellisenä ihmisen hyvinvoinnille. Hippokrates on todennut, että ympäristötekijät on huomioitava sairauksia hoidettaessa. Masennuksen ja muiden mielenterveysongelmien eräs syy voi olla luontoyhteyden katkeaminen. Taustalla voi olla luonnosta välittämätön kulttuuri, joka voi johtaa itsetuntovaurioihin, josta masennuksen tulkitaan johtuvan. (Wahlström 2006, 1–3.)

Sosiaalipedagogiikka on kasvatusteoria, jossa korostetaan yhteisöllisyyttä ja ihmisten välistä vuorovaikutusta (Hämäläinen ja Kurki 1997, 15). Sosiaalipedagogiikan tavoitteena on osallistuva kansalainen, toimintakyvyn tukeminen, toimiva yhteisö sekä esimerkiksi syrjäytymisen ja eriarvoisuuden ennaltaehkäisy ja lievittäminen. Sosiaalipedagogisella toiminnalla pyritään yleisesti hyvään elämään, jossa jokainen on osallinen omaan elämäänsä. Tähän kuuluvat esimerkiksi huonojen toimintapojen vähentäminen ja hyvien käyttäminen sekä muita huomioiva toiminta. (Suomen sosiaalipedagoginen seura ry 2018.)

Hyviä ja muita huomioon ottavia toimintatapoja voidaan rakentaa hyvän luontosuhteen kautta. Hyvän luontosuhteen omaava huomioi muita esimerkiksi siten, ettei roskaa ympäristöä ja antaa siten myös muiden nauttia luonnosta. Luonto ja luontosuhde tukevat myös toimintakykyä ja vastaa siten sosiaalipedagogiikan tavoitteisiin. Luonnon käyttäminen on hyvä menetelmä sosiaalipedagogiikan toteuttamiseen. Luontoa käytettäessä mentelmänä, siellä liikutaan usein ryhmissä, joten myös sosiaalipedagogiikan vuorovaikutusta voidaan hyödyntää.

4.2 Luonnon hyvinvointivaikutukset

Luonnon hyvinvointia tukeva ja parantava ominaisuus on tiedostettu jo pitkään. Jo Hippokrates tunnisti nämä ominaisuudet ja useat tutkimukset (ks. esim. Berman, Jonides, ja Kaplan 2008; Faber Taylor ja Kuo 2009; Herzog, Black, Fountaine ja Knotts 1997) sen jälkeen tukevat sitä. Kuitenkaan mitään tiettyä asiaa ei olla osattu nimittää siihen, miksi luonto tai luontoelementit ovat ihmisille niin hyväksi.

Green care -toiminnankin taustalla vaikuttaa ekopsykologian teoria ihmisestä ja luonnosta. Sen mukaan ihminen on osa luontoa ja ympäristömme muokkaa käytöstämme. Ekopsykologian mukaan irtautuminen luonnosta on aiheuttanut ihmisten psyykkisen huonovointisuuden ja maailman ympäristöongelmat, koska luonnosta ei pidetä huolta. Ekopsykologisille menetelmille onkin tärkeää pyrkiä palauttamaan ja vahvistamaan ihmisen ja luonnon välistä suhdetta. (Salonen 2005, 22–23.) Opetushallituksen (2016) laatimassa varhaiskasvatuksen perusteissa kerrotaan laajasti luonnon hyödyistä varhaiskasvatuksessa, joita ovat muun muassa puhdas ja oppimaan motivoiva ympäristö.

Biofilia-teorian mukaan ihmisten yhteisessä muistiperinnössä luontoon liittyvät asiat kuten vesi, suojaisat kolot, avarat maisemat ja leirinuotiot merkitsevät turvaa ja sen vuoksi luonnossa oleminen rauhoittaa meitä. Luonnon positiivisia vaikutuksia on myös selitetty sillä, ettei esimerkiksi metsässä tule niin voimakasta informaatiotulvaa, joten jää aikaa hengittää ja pohtia itseään. Fysiologisesti on mitattavissa rauhoittuminen; stressin vähentyessä muun muassa verenpaine laskee. (Salovuori 2014, 78–79.)

Kuon ja Faber Taylorin (2004) tutkimus osoittaa, että ADHD-lasten oireet vähenivät merkittävästi eniten silloin, kun he saivat leikkiä ja toimia ulkona luonnossa. Mitchell ja Popham (2008) tutkivat kuinka viheralueiden läheisyys edistää terveyttä. Sen todettiin jopa lisäävän elinikää ja tulokset olivat selkeät erityisesti alemman tuloluokan ihmisillä. Braun, Stangler, Narveson ja Pettingell (2009) tutkivat sen sijaan yhteyttä eläinten läsnäololla sairaalassa kivun lievenemiseen. Kipulääkitys väheni ja eläimet rauhoittivat lapsia.

Metsähallitus on julkaissut sivuillaan tutkimuksen ”Terveyttä ja hyvinvointia kansallispuistoista - Tutkimus kävijöiden kokemista vaikutuksista” (Kaikkonen ym. 2014). Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia ihmiset kokivat käydessään luonnonsuojelualueilla liikkumassa. Tietoa kerättiin ”maastokyselyllä” neljällä eri luonnonsuojelualueella. Tuloksista ilmeni, että ne kävijät, jotka yöpyvät alueella, kokevat hyvinvointinsa ja terveytensä lisääntyvän enemmän kuin he, jotka eivät yövy alueella. Koulutetut (mikä tahansa ammattikoulutus ja sitä ylempi koulutus) kokevat hyvinvointinsa ja terveytensä lisääntyneen enemmän kuin he, joilla ei koulutusta tai tutkimusta ole. Sillä ei kuitenkaan ole merkitystä, mitä luonnossa tekee. Niin harrastajat kuin kuntoilijatkin kokevat hyviä vaikutuksia. Yleisesti tutkimuksen tulokset kertovat, että kaikkien kävijöiden hyvinvointi lisääntyi käynnin jälkeen.

Tässä opinnäytetyössä haluan tukea lasten luontosuhdetta. Vaikka lasten kanssa ei suoraan keskustella luontosuhteesta tai sen merkityksestä, haluan antaa heille myönteisiä luontokokemuksia. Hevosiin tutustuminen ja omenien keruu päiväkodille rakentaa lasten luontosuhdetta. Jokainen rakentaa luontosuhteensa itse, mutta ulkopuolelta voidaan tarjota kokemuksia, joiden perusteella sitä voi rakentaa.

5 YMPÄRISTÖKASVATUS OSANA VARHAISKASVATUSTA

Varhaiskasvatus on toimintaa, jota järjestetään pääasiassa päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, mutta myös muun muassa kerhotoimintana. Varhaiskasvatus on lapsen kasvun, kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen tukemista ja edistämistä. Toiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista, ja siinä painottuu pedagogiikka. Pedagogiikka on tietoista toimintaa varhaiskasvatuksen tavoitteita kohti. (Rautiainen 2016; THL 2017.)

Varhaiskasvatusta ohjaa jokaisessa päiväkodissa heidän oma laatima varhaiskasvatussuunnitelma, jonka taustalla on kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. Kunnan taas tulee ottaa huomioon omaa varhaiskasvatussuunnitelmaansa tehdessä valtakunnallinen Opetushallituksen laatima varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään ne asiat, jotka jokaisen varhaiskasvatuksen piirissä työskentelevän tulisi huomioida työtä suunnitellessaan. Uusin varhaiskasvatuksen perusteet on julkaistu vuonna 2016 (Opetushallitus s. a.b).

Varhaiskasvatuksessa pyritään antamaan lapselle elämäntapoja, jotka ovat turvallisia, terveellisiä ja liikunnallisia. Lasten hyvinvointia kohennetaan tarjoamalla heille mahdollisuus lepoon ja rauhoittumiseen sekä riittävästi terveellistä ruokaa. Lisäksi lapsille pyritään tarjoamaan kiireetön ja keskittymistä edistävä ympäristö. Lapsen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta pidetään myös huolta esimerkiksi puuttumalla aina kiusaamistilanteisiin. (Opetushallitus 2016, 31.)

5.1 Luonto ja metsä varhaiskasvatuksen ympäristönä

Varhaiskasvatussuunnitelmassa on tavoitteena vahvistaa lasten luontosuhdetta. Myönteisten luontokokemusten avulla lapset oppivat nauttimaan ja arvostamaan luontoa. Kestävän elämäntavan ja ekologisuuden opettelu ovat myös tärkeässä osassa varhaiskasvatusta. Luontoa voidaan myös pitää rauhoittumisen paikkana sekä esteettisenä kokemuksena. (Opetushallitus 2016, 44–45.)

Luonto ja erityisesti metsä ovat parhaimpia ympäristöjä lapselle oppia. Lapsi voi oppia siellä monipuolisesti, esimerkiksi motorisia taitoja epätasaisessa maastossa sekä puissa ja kivillä kiipeämällä ja hyppimällä. Muun muassa seikkailukasvatus hyödyntää tätä näkökulmaa vahvasti. Seikkailtaessa liikutaan, opitaan luonnosta ja matematiikan alkeista seikkailun tiimellyksessä. Metsät ovat täydellisiä oppimisen paikkoja, ei opettamisen. Niissä voidaan mennä lapsen ehdoilla. (Kokljuschkin 1999, 14–16.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2016) löytyy paljon kohtia, jotka kannustavat käyttämään luontoa varhaiskasvatuksessa. Luonto ja luontoympäristö muun muassa rauhoittavat ja parantavat keskittymiskykyä. Varhaiskasvatuksen perusteissa kuvataan luontosuhteen merkitystä sekä luontokasvatus osaksi varhaiskasvatusta. Opinnäytetyölläni pyrin vastaamaan varsinkin luontosuhteen tukemiseen.

5.2 Lapsen kasvu ympäristö lainsäädännössä

Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta saada varhaiskasvatusta. Lain mukaan kunnan on järjestettävä lapselle päiväkotipaikka, jos lapsi täyttää laissa annetut ehdot. Varhaiskasvatuslain tavoitteena on edistää lasten kehityksen ja iän mukaista kasvua, hyvinvointia, terveyttä ja kehitystä. Lain tavoitteena on myös varmistaa oppimista edistävä, terveellinen, kehittävä ja turvallinen ympäristö. (Varhaiskasvatuslaki 1973/ § 1–2a.) Varhaiskasvatuslaissa nousevat samat asiat kuin varhaiskasvatussuunnitelmassa. Opinnäytetyöni myötäilee tavoitteissaan varhaiskasvatuslakia.

Myös lastensuojelulaissa (2007/ § 2–4) vaaditaan, että lasten hyvinvointia on tuettava. Lastensuojelulain tarkoituksena on myös taata lapselle turvallinen kasvu ympäristö. Lastensuojelulaki ei ehkä suoraan sovellu niin hyvin opinnäytetyöhöni, mutta lasten hyvinvoinnin tukeminen turvallisessa kasvu ympäristössä voidaan tulkita myös luontosuhteen tukemiseen. Jos lapsi oppii jo pienenä hake- maan tukea omaan hyvinvointiinsa luonnosta, auttaa se häntä koko elämän ajan. Päiväkodeissa tulisi mielestäni ottaa vielä enemmän huomioon lapsen ja luonnon välinen yhteys ja vahvistaa sitä mahdollisimman paljon.

5.3 Ympäristökasvatus

Moderni ympäristökasvatus on ollut olemassa jo 1960-luvulta lähtien, kun huomattiin, että silloisilla elämäntavoilla maapallo tuhoutuu. Varhaiskasvatusta ohjaavissa teksteissä ei ympäristökasvatusta kuitenkaan ole ollut vielä vuoden 2005 varhaiskasvatuksen perusteissa. Uusimmassa 2016 vuoden varhaiskasvatuksen perusteissa se kuitenkin on jo omana merkittävänä osanaan. Ympäristökasvatuksen tavoitteina on vahvistaa ihmisten tietoa luonnon ja ympäristön merkityksestä hyvinvoinnille sekä se, että luonto otettaisiin huomioon arjessa. (Raittila 2012, 208–210.)

Puroila ja Karila (2001, 204–205) pohtivat artikkelissaan ”Bronfenbrennerin ekologinen teoria”, mitä ekologisen kehityksen teoria voi antaa suomalaiselle varhaiskasvatukselle. Heidän mukaansa Bronfenbrennerin teoria on vaikuttanut jo pitkään suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Teoria esitellään alun perin Bronfenbrennerin (1979) teoksessa: ”The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design”. Teorian mukaan lapsen kehitys on tapahtumia lapsen ja ympäristön välillä. Ympäristöllä on suuri vaikutus lapsen kehittymiseen. Bronfenbrennerin mukaan esimerkiksi pienikin muutos hoitotavoissa voi vaikuttaa äidin ja vastasyntyneen väliseen suhteeseen. Muutoksen vaikutukset voidaan nähdä vielä useiden vuosienkin jälkeen. Kaikki pienet tapahtumat meidän ympärilämme muokkaavat meitä ja samalla tulevaisuuttamme. Kun siis halutaan turvata lapsen luontosuhde, pitäisi lapsen päästä viettämään aikaa paljon luonnon keskellä ja saada paljon hyviä ja turvallisia luontokokemuksia jo pienenä.

Varhaiskasvatuksessa pyritään siihen, että lapset haluavat ja osaavat tehdä ympäristöystävällisiä tekoja ja kuluttaa vastuullisesti. Tärkeää on, että lapset kokevat luonnon ja ympäristön sekä niitä suojelevan toiminnan miellyttävänä, hauskana ja järkevänä eikä niin, että he joutuvat luopumaan jostain tehdessään oikein. Tähän tavoitteeseen voidaan päästä vain yhdistämällä normaaliin opetuk-

seen muita elementtejä. (Raittila 2012, 210.) Arjessa ympäristöystävällisyyden näkyminen tekee siitä juurikin arkea ja hyvät luontokokemukset tekevät siitä haluttavaa, sillä puhdas luonto on aina kau-
niimpi kuin tuhottu ja sotkettu.

Opetushallituksen (2016, 45) laatimissa varhaiskasvatuksen perusteissa todetaan, että ympäristö-
kasvatuksen tavoite on tukea lasten luontosuhdetta. Ympäristökasvatus sisältää kolme osaa: oppi-
minen ympäristöstä, oppiminen ympäristössä sekä toiminta ympäristön puolesta. Nämä osat ohjaa-
vat lapsia vastuullisiksi ympäristön käyttäjiksi ja kuluttajiksi, jotka pyrkivät kuluttamaan luontoa ja
ympäristöä mahdollisimman vähän. Lapset oppivat arvostamaan ja kunnioittamaan luontoa. Ympä-
ristökasvatus tukee myös kokonaisuudessaan lasten laaja-alaista osaamista. Luonto on osa suoma-
laista kulttuuria ja sitä tulee vaalia. Itsensä huolehtimiseen ja arjen taitoihin voidaan liittää luonto,
sillä luonnolla on merkittävät hyvinvointivaikutukset. Lisäksi lapset voivat vaikuttaa jo pieninä esi-
merkiksi kierrättämällä ja siten olla osallistuvia ja vaikuttavia kansalaisia tulevaisuudessakin. Lahti-
sen (2011) mukaan luonnon arvostus muuttuu ihmiskeskeisestä arvostuksesta luontokeskeiseen.
Ihmiskeskeisen arvotuksen näkökulmasta luontoa arvostetaan sen hyvinvointia tukevan ominaisuu-
den, kauneuden sekä kiintymyksen vuoksi. Luontokeskeisen arvotuksen keskeisiä ominaisuuksia
sen sijaan on muun muassa ymmärrys luonnon itseisarvosta ja rikkaudesta.

Oppiminen ympäristössä tarkoittaa sitä, että kokemus ja tieto on saatu suorassa fyysisessä koske-
tuksessa oikeaan maailmaan. Ympäristö voidaan jakaa kolmeen eri oppimisympäristöön: fyysinen,
yksilöllisesti tulkittu sekä kulttuurinen ympäristö. Fyysisesti lapselle on hyväksi nähdä ja kokea mah-
dollisimman monia erilaisia fyysisiä ympäristöjä, kuten päiväkodin piha, lähimetsä, parkkipaikka ja
kaupungintalo. Yksilölliset tulkinnat on hyvä jakaa toisten lasten kanssa, siten voidaan oppia näke-
mään ympäristöä useammista näkökulmista. Esimerkiksi joku lapsi pitää todella paljon tietystä kives-
tä ja näkee sen leikkiensä perustana ja toinen taas pitää enemmän kiven vieressä olevasta puusta.
Kulttuuriseen oppimiseen ympäristössä liittyy esimerkiksi se, ettei ihan kaikkia lasten toimintaideoita
voida toteuttaa juuri päiväkodilla, koska päiväkodilla on tietyt säännöt. Idea voidaan kuitenkin ehkä
toteuttaa kotona, koska säännöt ovat siellä erilaiset. (Raittila 2012, 213–214.)

Ympäristöstä oppiessa tutkitaan ympäristöä ja hankitaan siten tietoa ympäristöstä. Ympäristöstä
voidaan oppia esimerkiksi tekemällä kokeita tai havainnoimalla ympäristöä. Ympäristössä ja ympäris-
töstä oppimisen lisäksi kolmas sisältö ympäristökasvatuksessa on ympäristön puolesta toimiminen.
Tämä sisältö kertoo vahvasti sen, että ympäristökasvatus on pohjimmiltaan arvokasvatusta. Arvo-
kasvatus onnistuu tässä tapauksessa siirtämällä ympäristöpositiivisia asenteita ja arvoja lapsille arjen
teoissa ja valinnoissa. Kuitenkin lapset ja muut ihmiset aistivat sen, jos joku ei olekaan itse samaa
mieltä kuin mitä opetetaan, joten lapset voivat saada myös ristiriitaisia ajatuksia ympäristöstä, jos
esimerkiksi joku aikuinen kierrättää, mutta pitää sitä turhana. (Raittila 2012, 215–218.)

Ympäristökasvatus on lähtenyt luonnonsuojeluaatteesta ja sen vuoksi voidaan herkästi ajatella ympä-
ristökasvatusta enemmänkin luontokasvatuksena. Luontokasvatus on kuitenkin vain osa ympäris-
tökasvatusta. Luontokasvatuksessa tärkeänä pidetään luontotietoa ja luontokokemuksia. Ne ovatkin
edelleen ympäristökasvatuksessa mukana, mutta myös kaupunki on tullut ympäristönä mukaan.

(Raittila 2012, 208–210.) Suurin osa ihmisistä asuu kaupungeissa ja päästöt ja saasteet sekä hävikki on suurempaa kaupunkialueilla, joten tärkeää onkin opettaa myös kaupunkiympäristössä ympäristön suojelua sekä kestäviä ratkaisuja.

Ympäristövastuullisuuden syntyyn vaikuttaa merkittävästi lapsuuden luontokokemukset. Luontokokemusten lisäksi aikuisten, niin päiväkodin kuin omien vanhempien teot ja asenteet, vaikuttavat omiin asenteisiin. Kasvattajien toimintamallit, arvot ja asenteet siirtyvät lapsille halusimme tai emme. Ympäristökasvatuksen yleisin menetelmä on edelleen retkeily. Retkeily kannustaa lasta luontoon nauttimaan luonnosta ja rauhoittumaan, näin lapsi voi oppia hakeutumaan sinne myös omaehtoisesti hakemaan rauhaa. (Raittila 2012, 211.)

Kun on vertailtu luontopäiväkoteja kaupunkipäiväkoteihin, on tultu siihen tulokseen, että luontopäiväkodeissa voidaan paremmin. Luontopäiväkotia käyvien lasten allergiaherkkyys oli huomattavasti alhaisempi ja sen on todettu johtuvan mullasta löytyvästä mikrobista, *Acinetobacter Iwolffi*ista. Tutkimusta on tehty ottamalla näytteitä lasten iholta. *Acinetobacter Iwolffii* ja acinetobakteerien muu suku on todistetusti yhteydessä myös siihen, kuinka paljon veressä on tulehdusta hillitseviä proteiineja. Luonnossa ja erityisesti mullassa pyörivillä lapsilla on siis muun muassa vähemmän allergioita ja parempi immuunijärjestelmä, kuin niillä lapsilla, jotka viettävät päivänsä asfaltilla. (Pohjanpalo 2017.)

Ympäristökasvatus on opinnäytetyössäni se tekijä mikä linkittää opinnäytetyöni lapsiin ja varhaiskasvatukseen. Koska ympäristökasvatus on osana varhaiskasvatusta ja sitä ohjaavia teoksia, kuten varhaiskasvatuksen perusteita, on siitä hyötyä päiväkodille arjen kasvatustyöhön. Päiväkotia saa uuden yhteistyökumppanin, jota voi käyttää mahdollisesti tulevaisuudessakin vastaviin retkiin. Lapset saavat hyvän ja mahdollisesti uuden kokemuksen uudessa ympäristössä.

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni oli toiminnallinen kehittämistyö. Opinnäytetyöni toiminnallisessa osassa toteutin kehittämäni toimintamallia. Toimintamalli on mallinnus, jossa ilmenee muun muassa sen käyttötarkoitus ja keskeinen idea (Innokylä s. a.). Uusi toimintamallini tulee Green Care – GREEN KARELIA -hankkeen käyttöön sähköisessä muodossa. Toimintamalli sisältää tuokioiden toimintojen tavoitteet, ohjeet ja huomioitavat asiat, kuten resurssit ja eettisyys.

Opinnäytetyöni keskeisimmät käsitteet ovat green care, varhaiskasvatus, ympäristökasvatus, luontosuhde ja hyvinvointi. Green care on keskeinen käsite, koska opinnäytetyöni tulee Green Care -hankkeelle, joten toimintani tulee olla Green Caren mukaista. Varhaiskasvatus ja ympäristökasvatus ovat avainsanoja, koska opiskelen varhaiskasvatuksenopintoja. Opinnäytetyöni tähtää lasten luontosuhteen parantamiseen, joka taas tukee heidän hyvinvointiaan. Tämän vuoksi luontosuhde ja hyvinvointi ovat käsitteinä opinnäytetyössäni keskeisimpiä. Opinnäytetyöni kirjallisen raportin aloitan teoreettisen viitekehyksen kuvaamisella, jonka jälkeen esittelen orientoivan tuokion ja maatilavierailun materiaalin, toteutuksen ja kulun sekä saamani palautteet.

Aloitin opinnäytetyöni keväällä 2017 etsimällä itselleni toimeksiantajaa, jonka kanssa olisi mahdollista yhdistää varhaiskasvatuksen opintoni maatalouteen. Green Care -hankkeet olivat ensimmäinen vaihtoehto ja sainkin toimeksiantajakseni Green Care – GREEN KARELIA -hankkeen Joensuusta. Heillä ei ollut tarjota mitään valmista ideaa opinnäytetyölle, joten sain itse ehdottaa aiheita. Opinnäytetyöni aiheeksi sovimme maatilavierailun. Tämän jälkeen aloin keräämään tietoa green caresta ja luontoon liittyvästä varhaiskasvatuksesta.

Hankkeen lisäksi yhteistyössä opinnäytetyössäni olivat Turusten tila, Puolivälin päiväkotit sekä kaksi Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijaa, jotka suorittivat opinnäytetyöni yhteydessä syventävää harjoittelujaksoa tai oppimistehtävää. Turusten tilalla on nykyään hevosia, vanhasta navetasta muunnetussa tallissa. Tilalla on lisäksi laajat marja- ja hedelmäviljelykset. Puolivälin päiväkotit on vuoropäiväkotit. Päiväkodilla on neljä ryhmää, joista osa on sisarusryhmiä, ja lasten iät vaihtelevat nollasta viiteen ikävuoteen.

Syksyllä 2017 aloin tekemään konkreettisia suunnitelmia tuokioiden sisällöistä. Olimme suunnitelleet tuokioita jo hieman toimeksiantajani ja yhteistyökumppaneideni kesken, mistä sain jotain ideoita tuokioihin. Tuokioita vielä tarkentaessa tein osallistuvien lasten vanhemmille tarvittavat osallistumis- ja valokuvauslomakkeet sekä saatekirjeen, jossa kerroin lyhyesti mitä päivät tulisivat sisältämään.

Molemmat tuokiot olivat samalla viikolla, tiistaina ja torstaina. Koska tuokiot olivat lähekkäin, mahdollistin sen, että lapset muistaisivat minut vielä torstainakin. Tiistaina oli ”Mikä maatala?” -tuokio, jonka tarkoituksena oli lähinnä orientoida lapsia torstaita varten. Torstaina oli vuorossa maatilavierailu. Maatilavierailun lopussa keräsin lapsilta palautteet päivästä itse tekemälläni lomakkeella. Muilta mukana olleilta keräsin palautetta seuraavana päivänä sähköpostilla. Palautteen saatuaani pohdin omaa toimintaani ja mitä siinä voisi tehdä paremmin. Opinnäytetyön kirjallista osiota aloin kirjoittaa

loppuun keväällä 2018. Kirjallisen osion ollessa jo lähes valmis, aloin työstää myös toimintamalliani lopulliseen kirjalliseen muotoonsa.

6.1 Tuokioiden toteuttaminen

Opinnäytetyöni toiminnallinen osuus koostui kahtena päivänä toteutettavista tuokioista. Ennen itse tuokioita olin lähettänyt päiväkodille osallistumis- (liite 1) ja valokuvauslomakkeet (liite 2) sekä saatekirjeen (liite 3), jossa kerroin lyhyesti tuokioista. Tiistaina 19.9.2017 järjestin Puolivälin päiväkodilla toimintatuokion, jonka tarkoituksena oli tutustua lapsiin ja johdatella heidän ajatuksiaan tulevaan maatilavierailuun. Käyttämäni menetelmät olivat kaikki sidoksissa maatalaan ja maatilojen eläimiin ja erityisesti hevosiin. Torstaina 21.9.2017 oli vuorossa maatilavierailu. Maatilanvierailun aiheet pyörivät myös vahvasti hevosten ympärillä, sillä pääsimme tutustumaan kahteen norjanvuonohevoseen kosketusetäisyydeltä.

Päivien tarkoituksena oli antaa lapsille positiivisia luontokokemuksia. Positiivisten kokemusten kautta lapset voivat rakentaa positiivisen luontosuhteen itselleen. Hyvä luontosuhde voi tarjota jatkossa esimerkiksi kiinnostusta luontoharrastuksiin tai paikan, jossa voi rauhoittua ja miettiä asioita. Puolivälin päiväkotia pääsi tutustumaan Turusten maatalaan, josta voi tulla heille yhteistyökumppani jatkossakin.

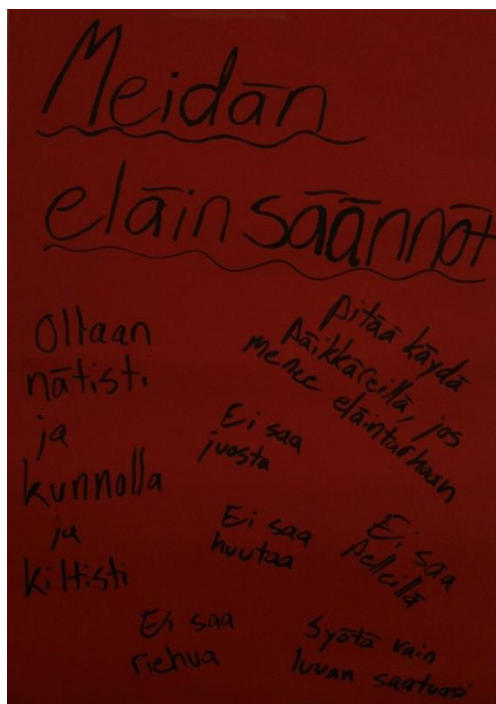
6.1.1 ”Mikä maatala?” -tuokio Puolivälin päiväkodilla

Päiväkodilla järjestämälleni ”Mikä maatala?” -tuokiolle (liite 4) osallistuivat kaikki paikalla olevat Hii-renvirna-ryhmän lapset kahdessa pienryhmässä, paitsi muutamat pienimmät, jotka eivät halunneet osallistua tuokiolla. Ohjasin tuokiota pääasiassa itse, apunani oli opiskelija Karelia-ammattikorkeakoulusta ja päiväkodin työntekijä. Tuokion tavoitteena oli herätellä lapsissa ajatuksia ja myös keskustelua maatilasta ja sen eläimistä sekä orientoitua jo tulevaa maatilavierailua varten. Tuokiolle osallistui kuitenkin myös lapsia, jotka eivät olleet tulossa maatilavierailulle ja vastaavasti kaikki maatilavierailulle osallistuvat eivät päässeet tälle tuokiolle. Halusin käyttää tuokiolla useita eri menetelmiä, jotta tuokio olisi mahdollisimman kiinnostava. Menetelminä olivat askartelu, laululeikit, kuvat ja niistä keskustelu sekä lapsilähtöinen maatilavierailun sääntöjen tekeminen.

Aloitin tuokion esittelemällä itseni sekä muut aikuiset, jonka jälkeen lapset saivat esitellä itsensä. Esittelyiden jälkeen kerroin tuokiosta sekä tulevasta maatilavierailusta. Seuraavaksi kävimme maatilan eläimiä läpi kuvien avulla. Lapset saivat tunnistaa eläimiä ja kertoa kokemuksiaan niistä. Tämän tavoitteena oli luoda hyvä, rento ja keskustelevalta ilmapiiri tuokion alkuun. Tavoitteena oli myös, että lapset oppisivat tunnistamaan eläimiä ja osaisivat odottaa omaa vuoroaan keskustelussa eivätkä huutaisi toisten päälle.

Eläinkokemuksista olikin luontevaa siirtyä mahdollisiin sääntöihin eläinten kanssa toimiessa. Lapset saivat itse kertoa mitä pitää ottaa huomioon, kun on eläinten kanssa ja kirjasin itse niitä kartongille. Lapsilta tuli paljon hyviä ajatuksia ja sääntöjä eläimiin liittyen ja muutaman tärkeän säännön, kuten

”Ei saa juosta” tai ”Ei saa huutaa”, kanssa ohjailin lasten keskustelua oikeaan suuntaan. Kun säännöt oli keksitty, saivat kaikki allekirjoittaa ne ja siten luvata noudattavansa niitä (kuva 1). Sääntöjen tavoitteena oli pohtia, miten käyttäytyään toisen ihmisen tai eläinten kotona ja orientoitua maatilavierailua varten. Tavoitteena oli myös, että lapset muistaisivat säännöt, eivätkä sinkoilisi maatilalla.

KUVA 1. Lasten eläinsääntöjä (Hänninen 2018-04-21).

Sääntöjen allekirjoittamisen jälkeen leikimme hevosaiheisen lorun. Suunnitelmani mukaan, jos aika olisi tiukilla voisin jättää lorun välistä, mutta koska ryhmiä olikin vain kaksi eikä kolmea, johon olin myös varautunut, ei ajankäytön kanssa tullut ongelmaa. Lorun tarkoituksena oli olla täyteenä ja siirtymänä säännöistä askarteluun. Lorujen tavoitteena on tukea lapsen kielenkehitystä.

Lorun jälkeen siirryimme pöydän ääreen askartelemaan. Olin etukäteen valmistellut maaseutu-aiheisen taustan ja valmistellut hevosaskartelun piirätämällä hevoset valmiiksi ja osan myös leikkaamalla itse. Jaoin lapsille ikä- ja taitotason mukaan valmiiksi leikatun tai leikkaamattoman hevosen, jonka he sen jälkeen saivat värittää haluamansa näköiseksi. Isot lapset myös leikkasivat hevonsa irti. Tekemäni tausta kiinnitettiin päiväkodin seinälle ja lapset saivat askartelun tehtyään kiinnittää hevonsa taustaan, haluamaansa kohtaan (kuva 2). Tuokio päättyi askarteluun, joten kiitin lapsia osallistumisesta ja annoin heidän kertoa ajatuksiaan tuokiosta ja tulevasta maatilavierailusta. Askartelun tavoitteena oli lopettaa tuokio mukavalla tekemisellä sekä harjoitella kynäotetta, värittämistä viivojen sisällä ja saksilla leikkaamista.

KUVA 2. Askarreltuja hevosia laitumella (Hänninen 2017-09-19).

6.1.2 Maatilavierailu Turusten tilalla

Maatilavierailulle (liite 5) Turusten luokse osallistui päiväkodin valitsema lapsiryhmä. Lapsia oli kahdeksan ja he olivat iältään kahden ja viiden vuoden väliltä. Ohjasin itse osan vierailun toiminnoista, mutta apunani olleet Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijat saivat myös vetovastuuta. Maatilavierailun tavoitteena oli yleisesti herätellä ajatuksia maataloista, eläimistä ja maataloudesta sekä tarjota lapsille hyviä luontokokemuksia ja siten vahvistaa heidän luontosuhdettaan. Pyrin maatilavierailulle aiemman tuokion mukaisesti monipuoliseen menetelmien käyttöön. Maatilalla menetelminä olivat liikunta, askartelu, hevoset ja omenien keruu.

Lapset tulivat päiväkodin työntekijän ja toisen Karelia-ammattikorkeakoulu opiskelijan kanssa kävelen Turusten tilalle. Me muut menimme heitä vastaan ja kokoonnuimme sen jälkeen tallin avonaiseen tilaan. Vierailun aluksi esittelimme kaikki itsemme lapsille ja kerroin päivän ideasta lyhyesti. Turuset kertoivat lyhyesti myös tilastaan, minkä jälkeen kävimme läpi aiemmalla tuokiolla tehtyjä sääntöjä. Aloituksen tavoitteena oli muistella sääntöjä ja orientoitua päivän toimintoihin.

Päiväkodilta oli tullut toive, että lapset pääsisivät ensimmäisenä hieman päästelemään höyryjä, joten ensimmäisenä suuntasimme ratsastuskentälle, jonne toinen avustavista opiskelijoista oli rakentanut keppihevosradan hevosteeman mukaisesti (kuva 3). Opiskelija myös ohjasi tämän toiminnan ja sain itse keskittyä kuvaamiseen. Lapset olivat saaneet tuoda omia keppihevosiaan mukanaan ja päiväkodilta oli myös hevosia mukana.

KUVA 3. Kepparirataan tutustuminen käynnissä (Hänninen 2017-09-21).

Ensiksi lapset tutustuivat rataa pienissä ryhmissä, minkä jälkeen lapset saivat osallistua kisoihin. Kisoja varten lasten ja heidän ratsujen nimet, jotka lapset saivat keksiä itse, otettiin ylös. Lopuksi kaikki ratsukot palkittiin tekemillään ruusukkeilla (kuva 4). Keppihevostelun tavoitteena oli liikkua luonnossa, päästellä höyryjä, mutta samalla myös osata odottaa omaa vuoroaan. Lisäksi harjoiteltiin karkeamotoriikkaa, kuten juoksemista ja hyppimistä keppihevosen kanssa.

KUVA 4. Kepparikisan palkintojenjako (Hänninen 2017-09-21).

Keppihevosista siirryimme oikeiden hevosten pariin (kuva 5). Kaksi norjanvuonohevosta olivat päiväkodintyöntekijän omia ja hän sai tässä pääohjausvastuun. Olin mukana tallissa, jossa hevoset olivat omissa karsinoissaan ja autoin tarvittaessa, mutta sain keskittyä jälleen enemmän kuvaamiseen. Hevosten luona kerrallaan oli kaksi tai kolme lasta. Muut lapset odottivat tallin avarassa tilassa, jonne oli laitettu satula ja keinuhevonen kokeiluun. Lapset saivat silittää hevosia ja antaa niille heiniä. Joillekin lapsista kokemus oli täysin uusi ja osalle hevoset olivat jo tuttuja eläimiä. Satula oli myös ahkerassa käytössä. Samaan aikaan lapsilla oli myös mahdollisuus päästä traktorin kyytiin, joka oli erityisesti pojille mieluista puuhaa. Hevosiin tutustumisen tavoitteena oli saada hyvä kokemus hevosten parissa ja tutusta niihin eläimenä. Tässäkin tärkeää oli opetella odottamaan omaa vuoroaan sekä käyttäytymään oikein eläinten parissa.

KUVA 5. Lapset pääsivät rapsuttelemaan ja antamaan heinää hevosille (Hänninen 2017-09-21).

Hevosten kanssa touhuamisen jälkeen siirryimme välipalalle tallin avaraan tilaan. Käsien pesemisen jälkeen pääsimme nauttimaan leivistä, mehusta ja kahvista. Välipalan jälkeen vuorossa oli askartelua. Käpylehmiä varten olimme keränneet jo etukäteen käpyjä kuivumaan, joten lähdimmekin etsimään risuja jaloiksi. Sopivia risuja löytyi Turusten puutarhasta. Askartelimme käpylehmiä tallissa, mutta osa lapsista ei jaksanut pitkään keskittyä käpylehmiin ja he touhusivat ulkona sen aikaa. Käpylehmien teon tavoitteena oli löytää luonnosta materiaaleja, joita voi käyttää, jolla voi harjoitella sorminäppäryyttä. Ajattelin myös, että askartelu olisi sopivan kevyttä toimintaa välipalan jälkeen.

Ennen maatilavierailun loppua keräsimme lasten kanssa omenia päiväkodille. He saivat tehdä vaikkapa omenapiirakan niistä myöhemmin ja mahdollisesti muistella maatilavierailua. Lapset innostuivat keräämisestä paljon enemmän kuin olin etukäteen kuvitellut ja pussi olikin nopeasti täynnä. Omenien keruun tavoitteena oli tarjota mahdollisuus jatkumoon omenapiirakan teon myötä. Lapset saivat myös nähdä, että maatilalla voi olla kaikenlaista syötäväksi tuotettua. Saimme vierailun aikana maistella myös puutarhavadelmia suoraan pensaasta ja lisäksi Turusten tarjoilema mehu oli heidän omista marjoista itse tehtyä.

Kun omenat oli kerätty, keräännymme vielä tallille. Tallilla jokainen lapsi sai palautelomakkeen, jonka he kävivät jonkun paikalla olevan aikuisen luona täyttämässä. Lopuksi kiitin lapsia osallistumisesta ja saatoin heitä jonkin matkaa. Matkalla lapset jäivät vielä hetkeksi katselemaan hevosia ja syöttämään tuomiaan porkkanoita (kuva 6). Lasten mentyä kiitin myös mukana olleita aikuisia ja keräsin heidän palautteensa sähköpostilla seuraavana päivänä.

KUVA 6. Lapset saivat syöttää hevosille porkkanoita ennen lähtöään (Hänninen 2017-09-21).

6.2 Palautetta tuokioista

Tiistain ”Mikä maatila?” -tuokiosta keräsin palautetta lapsilta suullisesti ja itse havainnoimalla. Lapset innostuivat tuokion alussa olleista keskusteluista. Lapset saivat näyttää omaa tietämystään eläimistä ja kertoa omia kokemuksiaan niistä. Tästä keskustelusta oli sulavaa siirtyä eläinten kanssa olemisen sääntöihin. Osallisuuden tunne, molemmissa aiheissa, innosti lapsia kertomaan tarinoita omasta elämästään. Sen sijaan laululeikit eivät kaikkien mielestä olleet kovin mukavia. Tuokion lopuksi tehty askartelu oli kuitenkin suosittu ja sain siitä hyvää palautetta niin lapsilta kuin aikuisiltakin.

”Mikä maatila?” -tuokion lopuksi keskustelin mukana olleiden aikuisten kanssa. Heidän mielestään tuokio oli rungoltaan hyvä ja vastasi hyvin asettamiini tavoitteisiin. Ohjaus sujui hyvin, vaikkakin hieman epävarmasti. Askartelu oli hyvin suunniteltu ja siinä oli huomioitu taitotasojen erot. Askartelua varten tehty tausta oli myös hyvä idea ja toteutus onnistunut. Tausta nivoi lasten askartelumat hevoset yhteen, yhdeksi isoksi työksi.

Maatilavierailun aikana havainnoin lapsia ja he vaikuttivat olevan innoissaan ja tyytyväisiä kaikkiin päivän aktiviteetteihin, paitsi käpylehmien tekemiseen. Siinäkin aluksi kaikki olivat innoissaan mukana etsimässä tarvittavia risuja, mutta itse käpylehmien tekemiseen useat kyllästyivät nopeasti. Lap-

set tuntuivat pitävän erityisesti keppihevosradasta sekä oikeiden hevosten tapaamisesta sekä traktoriin tutustumisesta. Myös omenien keruu innosti lapsia yllättävänkin paljon.

Lapset saivat maatilavierailun päätteeksi täyttää aikuisen kanssa palautelomakkeen (liite 6). Palautelomakkeen ensimmäisenä kohtana oli mielipide koko päivän osalta. Lapsi sai valita yhden kolmesta hymiöstä: vihreä ja hymyilevä -hymiö, keltainen ja neutraali -hymiö tai punainen ja surullinen -hymiö. Kaksi lasta olivat halunneet rastittaa kaikki hymiöt, mutta muuten kaikki lapset olivat rastittaneet vihreä ja hymyilevän -hymiön, paitsi yksi lapsi, joka oli rastittanut punaisen ja surullisen -hymiön.

Palautelomakkeen seuraavassa kohdassa on väite ”Tulisin uudestaan”, johon lapsi sai vastata ”Kyllä” tai ”Ei”. Kaikki lapset olivat tähän kohtaan ”Kyllä”. Joten vaikka eräs lapsi olikin valinnut punaisen ja surullisen -hymiön, niin olisi hänen tulossa uudestaan maatilavierailulle. Palautelomakkeen seuraavat kohdat olivat avoimia kysymyksiä, mutta niistäkin löytyi paljon yhteneväisyyksiä. Yksi lapsista ei vastannut näihin kysymyksiin ollenkaan. Neljä lasta kertoi parasta päivässä olleen hevoset sekä niiden syöttäminen. Parasta päivässä oli lasten mielestä myös syöminen, omenat, traktorin kyydissä oleminen sekä kaikki. Asioita, joista lapset eivät pitäneet olivat keppihevosratsastus, ruoka, omena ja se, ettei päässyt navetan vintille. Neljä lasta ei tähän kohtaan keksinyt mitään. Lopuksi lapset saivat vielä kertoa vapaasti ajatuksiaan päivästä. Eräs lapsi olisi halunnut ratsastaa keppihevosilla enemmän ja hyppiä esteitä. Oikeiden hevosten kanssa olisi myös kaksi lasta halunnut tehdä enemmän ja yksi lapsista oli mielissään siitä, että oli saanut syödä omenan.

Lasten antaman palautteen perusteella maatilavierailu oli onnistunut ja he olivat pitäneet siitä. Heidän ajatustensa perusteella toimintaa saa myös kehitettyä eteenpäin ja vielä enemmän lapsiläh- töiseksi. Palautteen perusteella onnistuin antamaan ainakin suurimmalle osalle positiivisen kokemuksen, joka mahdollisesti kohentaa heidän luontosuhdettaan ja esimerkiksi innostaa käymään luonnossa tai maaseudulla. Muutaman lapsen palautteen perusteella he voisivat myös olla kiinnostuneita harrastamaan hevosten parissa, mikä olisi todella hienoa.

Mukana olleilta aikuisilta keräsin sähköpostilla palautetta. Heidän mielestään lopputulema oli onnistunut ja kohderyhmä eli lapset olivat tyytyväisiä. Kehitettävää löytyi kuitenkin reippaasti, jotka itsekin huomasin opinnäytetyöprosessin aikana. Suunnittelun kiireinen aikataulu antoi liian vähän aikaa suunnitelmien kehittämiselle ja tarkalle työnjaolle. Osa koki, etteivät he tienneet, mikä heidän tarkka roolinsa päivän aikana oli, mutta pystyivät toimimaan mukana siitä huolimatta. Ohjaustaitoni olivat opinnäytetyöprosessin toiminnallisessa vaiheessa vielä heikot ja varsinkin itseluottamus oli matalalla, mikä näkyi ohjauksessani sekä johtamisessani. Näihin palautteen mukaan tarvitsen vielä harjoitusta. Lisäksi minun olisi pitänyt perehtyä vielä enemmän teoriaan ja esimerkiksi tehdä kirjallinen turvallisuussuunnitelma. Positiivista palautetta sain tiistain tuokiosta, joka orientoi lapsia tulevaan sekä maatilavierailun monipuolisesta tekemisestä. Molempien päivien tuokiot kehittivät lapsia monilla eri alueilla ja maatilavierailun päätteeksi käytetty lasten palautelomake oli helppokäyttöinen ja lapsilähtöinen.

6.3 Toimintamalli Green Care – GREEN KARELIA -hankkeelle

Sosiaali- ja terveysalalla voi olla materiaalisia, palvelu tai näiden yhdisteleviä tuotteita. Materiaalinen tuote voi olla esimerkiksi kävelytuki tai opasvihkonen. Palvelutuote voi olla esimerkiksi hieronta tai hyvinvointia käsittelevä leiri. Näitä yhdisteleviä tuotteita voi olla esimerkiksi hyvinvointia käsittelevä leiri, jolla asiakkaalle valitaan hänelle sopivia apuvälineitä. (Jämsä ja Manninen 2000 13–15; Kivistö 2003, 8.)

Tuotteistaminen on palvelutuotannon kehittämistä enemmän asiakkaille sopivaksi. Tuotteistaminen vaatii palveluntuotannon kohderyhmän, laadun ja sisällön tarkentamista. Tuotteen tulee olla laadukas ja sen hinta-laatu -suhdetta tulee voida arvioida asiakkaan toimesta. (Kivistö 2003, 9.) Tuotteistaminen etenee usein vaiheittain. Vaiheita voidaan erottaa viisi. Kehittämistarpeen tunnistamisesta siirrytään ideoimaan ratkaisujen löytämiseksi. Tämän jälkeen tuotetta luonnostellaan, kehitetään ja lopuksi viimeistellään. Vaiheissa siirrytään liukuvasti eikä edellisen vaiheen tarvitse olla valmis, jotta seuraavaa voidaan jo käsitellä. (Jämsä ja Manninen 2000, 28.) Kehittämistarve opinnäytetyössäni oli lasten luontosuhteen tukeminen sekä green caren tunnetummaksi tekeminen. Nämä tavoitteet pyrittiin ratkaisemaan maatilavierailulla. Maatilavierailusta kehitin toimintamallin, jota kokeiltiin käytännössä. Käytännön kokeilun jälkeen pohdin kehittämiskohteita toimintamallista ja viimeistelin toimintamallin helpostikäytettävään sähköiseen muotoon.

Asiakaslähtöisessä toiminnassa laadun takaaminen on ensijaisen tärkeää. Laadulla tarkoitetaan tuotteen ominaisuuksien kokonaisuutta, joihin tuotteen kyky täyttää siihen kohdistuvat odotukset perustuvat. Tuotteen tulee vastata asiakkaan tarpeita parhaalla mahdollisella tavalla. Laatuvaatimukset voivat perustua moniin eri tahoihin. Laatu voi määritellä esimerkiksi lainsäädäntö, valtakunnalliset suositukset ja asiakkaan tarpeet. Laadulle asetetaan tuotteistamisen alussa tavoitteet, joihin pyritään vastaamaan tuotteella. Laadukas tuote on kilpailukykyinen eikä aiheuta negatiivista palautetta. Laadun mittarina toimivat asiakkaat ja heidän kokemuksensa tuotteesta. (Jämsä ja Manninen 2000, 127–129; Kivistö 2003, 91–92.)

Toimintamalli on selkeä mallinnus paikallisesta ratkaisusta, jossa ilmenee muun muassa sen käyttötarkoitus ja keskeinen idea. Toimintamallin tarkoitus on olla pohjana ja sitä voidaan soveltaa uusien tekijöiden puolesta. Toimintamalli sisältää käyttötarkoituksen, keskeisen idean, keskeiset toimijat ja tarvittavat resurssit sekä toimintaa ohjaavat säännöt. Hyvälle toimintamallille ominaista on lyhyet, selkeät ja informatiiviset otsikot ja tekstit. (Innokylä s. a.)

Green Care – GREEN KARELIA -hankkeelle tekemäni toimintamallin (liite 7) tavoitteena on, että päiväkodeilla, perhepäivähoidossa ja maatiloilla voitaisiin toteuttaa lapsiryhmien maatilavierailuja ohjeiden mukaan. Toimintamalli on PDF-muotoinen tiedosto, jossa tuokioiden sisällöt on esitelty. Jokainen toiminto on omalla A4-kokoisella ”kortilla”. Kortilla on toiminnon nimi otsikkona ja toiminnon tavoite, kuten keppihevosaursastus ja tavoitteena höryjen päästely sekä karkeamotoriset taidot. Kortilla on myös kuva kyseisestä toiminnosta ja sen jälkeen resurssit, miten ohjataan, turvallisuus, eettisyys sekä muut mahdollisesti huomioitavat asiat.

Toimintamalli Green Care – GREEN KARELIA -hankkeelle oli opinnäytetyöni tuotos. Opinnäytetyöprosessin aikana suunnittelin ja toteutin toimintamallia sekä pohdin kehittämiskohteita. Toimintamallilla on myös vahva teoreettinen tausta, johon se perustuu. Toimintamallin jäsentymiseen vaikutti eniten kuitenkin green care, sillä Green Caren käyttöön toimintamalli oli suunniteltu.

7 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Etiikka ja etiikan kysymykset liittyvät toimintaan: ovatko toimmme hyviä vai pahoja tai oikeita vai väärä? Jokaiselle ihmiselle on rakentunut oma etiikka, jonka perusteella hän toimii. Henkilökohtaiseen etiikkaan vaikuttavat kuitenkin monet eri asiat, kuten yhteiskunnan, työpaikan ja perheen arvot ja normit. Etiikassa on kyse hyvän elämän toteutumisesta, ja sen vuoksi on tärkeää, että se johdattaa työskentelyssä. (Niemelä 2011, 14–15.)

Ammattietiikkaa voidaan ajatella isompana työntekijää ohjaavana tekijänä kuin lakia, sillä se käsittää kaiken toiminnan ja siihen liittyvät päätökset. Sosiaalialan työntekijän tulee puolustaa asiakastaan ja kohdata heitä tasa-arvoisesti ilman, että hänen omat eroavat arvonsa näkyvät. Tärkeää on myös reflektoida omaa tekemistä ja kehittää sitä. (Talentia 2017, 3–6.) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) julkaisemassa Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa -teoksessa määritellään hyvän tieteellisen käytännön lähtökohdat. Lähtökohtia ovat muun muassa rehellisyys ja huolellisuus, tieteellisen tutkimuksen kriteerit täyttävät tiedonhankintamenetelmät, muiden tutkijoiden ja käytettyjen lähteiden arvostaminen Suunnitelmat ja raportoinnit tulee tehdä tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti, tarvittavat tutkimus- ja muut luvat on hankittava, mukana olevien kesken on sovittava yhteiset säännöt ja toimintatavat sekä rahoitus ja muut sidonnaisuudet on ilmoitettava asianosaisille.

Omaa tekemistäni opinnäytetyöprosessin aikana ohjasivat myös Green Caren omat eettiset ohjeet. Green Caren eettiset ohjeet sisältävät kolme suurempaa kokonaisuutta: luontosuhde, ammatillisuus ja asiakassuhde. Green care -toiminta pyrkii vahvistamaan asiakkaan luontosuhdetta. Vahvalla luontosuhteella asiakas todennäköisemmin toimii myös luonnon puolesta ja valitsee ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja. Myös eläinten kunnioittaminen ja arvostus näkyvät hyvässä luontosuhteessa. Green care -toiminnassa pyritään kunnioittamaan ja suojelemaan niin luontoa kuin eläimiä. (Green Care Finland RY s. a.d.)

Green care -toiminnan eettisten ohjeiden toinen kokonaisuus on ammatillisuus. Ammatillisuuteen kuuluu ammattimaisuus, menetelmien käytön vastuullisuus ja tavoitteellisuus, laatu ja turvallisuus sekä eri toimijoiden välinen yhteistyö. Ammatillisuuteen liittyy lakien noudattaminen, rehellisyys, toimiminen omien taitojen rajoissa sekä oman osaamisen kehittäminen eteenpäin. Toimintamentelmiä valitessa täytyy tutustua menetelmän teoriaan ja perustaa valinta tarpeeseen. Menetelmien vaatimuksia ja ohjeistuksia tulee noudattaa. Asiakkaille tulee aina tarjota turvallinen ympäristö ja toimintamentelmä niin fyysesti kuin henkisesti. Työn tulee olla laadukasta ja asetettujen tavoitteiden täyttyä. Green care -toiminnalle on tärkeää hyvät suhteet muihin alojensa ammattilaisiin. Jokaisen tulee arvostaa toisten osaamista ja jakaa omaansa muille. (Green Care Finland RY s. a.d.)

Kolmas kokonaisuus green care -toiminnan eettisissä ohjeissa on asiakassuhde. Asiakkaan osallisuutta tulee tukea ja edistää ja huomioida hänen mielipiteensä. Asiakkaan ihmisoikeuksia tulee kunnioittaa eikä esimerkiksi syrjiä häntä rodun tai iän perusteella. Kaikkia asiakkaita tulee kohdella tasa-

arvoisesti ja kokonaisvaltaisesti. Lisäksi asiakassuhteen tulee olla luottamuksellinen. Asiakkaan tiedot on pidettävä salassa salassapitovelvollisuuden mukaan. (Green Care Finland RY s. a.d.)

Opinnäytetyössäni pohdin useita eri asioita, jotka tuli hoitaa eettisesti oikein. Näitä olivat lasten osallistumis- ja valokuvaamisluvat sekä niiden säilyttäminen, kuvien ottaminen, käyttö ja säilyttäminen, palautteiden kerääminen, nimettömyys ja palautteiden säilyttäminen, lopuksi kaikkien tiedostojen tuhoaminen sekä yleisesti kaikkien mukana olevien arvojen, ajatusten ja mielipiteiden arvostava kohtaaminen ja tasa-arvoinen kohtelu.

Lasten osallistumista ja valokuvaamista varten lähetin päiväkodille lomakkeet viikkoa ennen itse toimintaa. Päiväkodin työntekijät päättivät yhdessä sopivan ryhmän opinnäytetyötäni varten ja hoitivat luvat vanhemmille ja takaisin. Kaikkia lapsia ei saanut kuvata, joten minun oli pyrittävä olemaan kuvaamatta heitä lainkaan. Luvat pidin molempina päivinä mukana autossa tai repussa, jotta pystyin tarkistamaan, keitä saa valokuvata. Maatilavierailun jälkeen laitoin luvat kansioon, jossa ne olivat säilyneet opinnäytetyöprosessin loppuun asti, minkä jälkeen hävitin ne asiaan kuuluvasti. Valokuvat olivat omalla tietokoneellani salasanojen takana ja poistin ne opinnäytetyöprosessin loputtua.

Lapsilta keräsin palautetta maatilavierailun jälkeen yksinkertaisella lomakkeella, jonka he kävivät täyttämässä jonkun mukana olleen aikuisen luona. Palautteisiin ei laitettu lasten nimiä eivätkä osallistuneiden lasten nimet näy opinnäytetyössäni muutoinkaan. Lasten palautteet säilytin osallistumis- ja valokuvauslomakkeiden kanssa ja tuhosin palautteet muun aineiston mukana. Opinnäytetyössäni käyttämissäni valokuvissa lapset ovat edustavan näköisiä. Mukana olleiden aikuisten palautteet keräsin sähköpostilla ja opinnäytetyössäni ne tulevat olemaan nimettömiä. Sähköpostit ja valokuvat poistan tietokoneeltani opinnäytetyön valmistuttua. Koko opinnäytetyöprosessini aikana kohtelin ja kohtasin mukana olevia arvostavasti ja tasa-arvoisesti.

Opinnäyttyöni luotettavuutta turvasin siten, että käytin harkintaani käyttämissäni lähteissä. Luotettavuutta lisäävät erityisesti käyttämieni lähteiden kirjoittajat, jotka ovat kirjoittaneet tai mainittuna useissa saman aiheen teoksissa. Opinnäytetyöni teoriapohjaan voi liittää monia tutkimuksia, joista osan olen maininnut. Käyttämissäni tutkimuksissa on mukana myös ulkomaalaisia tutkimuksia, mikä mielestäni lisää luotettavuutta, sillä aihetta on tutkittu ympärimaailmaa. Lisäksi tutkimukset ovat luotettavilta kansainvälisiltä sivustoilta ja useat tutkijat ovat tehneet samasta aiheesta useamman tutkimuksen.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen green caresta ja luontoaiheesta antoivat minulle mahdollisuuden paneutua sellaiseen aiheeseen, mikä itseäni kiinnostaa. Opinnäytetyöprosessin aikana olen oppinut paljon varhaiskasvatuksesta, luontosuhteesta ja green caresta, mutta myös itsestäni. Kun aloitin opinnäytetyöprosessiani, epäilin erityisesti omaa jaksamistani yksin tehdessä ja omaa johtajuuttani. Johtajuus ei ole luonnollinen rooli minulle edelleenkään, mutta uskon, että pärjäisin siinä paremmin opinnäytetyöni jälkeen. Olen myös löytänyt uusia voimavaroja jaksamiseen ja tekemiseen, kuten työn ja vapaa-ajan sopiva rytmittäminen. Lisäksi opinnäytetyöni aihe on, yleisesti ottaen, vaikuttanut elämääni. Olen alkanut ajattelemaan enemmän luontoa ja omaa luontosuhdetani. Jo ennen opinnäytetyötä käytin pääasiassa Suomalaisia elintarvikkeita, mutta nykyään myös kierrätän tarkemmin. Hakeudun myös luonnon pariin aktiivisemmin ja nautin siitä.

Opinnäytetyöni tarkoitus lähti ajatuksesta, että nykyään ihmiset irtaantuvat ja vieraantuvat yhä enemmän ja aikaisemmin luonnosta. Tätä ilmiötä ei ollut vielä juuri näkyvissä lapsilla, jotka osallistuivat maatilavierailulle. Liperiläisen Puolivälin päiväkotit sijaitsee metsän vieressä ja he käyttävät metsää muun muassa retkiin. Huomiot olisivat olleet todennäköisesti erilaiset, jos kyseessä olisi ollut kaupunkialueen päiväkotit. Maatilavierailu oli lapsille uusi kokemus ja ainakin pääasiassa positiivinen palautteen perusteella. Lapset eivät ole vielä omaksuneet mitään tiettyä toimintatapaa esimerkiksi luonnon suhteen. Tämän vuoksi onkin tärkeää keskittyä myös varhaiskasvatuksessa lasten luontosuhteen luomiseen ja vahvistamiseen. Jos lapsi luo itselleen jo varhaisessa vaiheessa hyvän luontosuhteen, on todennäköisempää, että hän myös tulevaisuudessa toimii sen puolesta. Luontoa arvostava ihminen muun muassa todennäköisemmin kierrättää ja laittaa roskat roskakoriin kuin luontoa arvostamaton.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehittymistä sekä terveellisiä elämäntapoja. Opinnäytetyölläni pyrin tukemaan lasten luontosuhdetta ja sen kehittymistä. Luontosuhde on ihmisen suhde luontoon. Suhde voi olla hyvä, jolloin ihminen arvostaa luontoa ja nauttii siitä monin tavoin. Luontosuhde kehittyy luontokokemusten kautta. Opinnäytetyölläni pyrin tarjoamaan lapsille hyvän luontokokemuksen, jolla voin tukea heidän luontosuhteen kehitystä positiiviseen suuntaan. Tämä mielestäni onnistui hyvin, sillä lapset olivat tyytyväisiä maatilavierailuun. Havainnointi ja erityisesti lasten tekemän palautelomakkeen vastaukset tukevat väitettä. Pitkäaikaisia vaikutuksia ei voi kuitenkaan ennustaa.

Tavoitteeksi olin opinnäytetyölläni asettanut myös sen, että kiinnostus maataloutta ja sen eläimiä kohtaan heräisi lapsissa. Maatilavierailun aikana lapset vaikuttivat aidon kiinnostuneilta kaikkia aktiviteetteja kohtaan paitsi käpylehmien tekoon. Traktorit ja hevoset kiinnostivat ja herättivät keskustelua lapsissa.

Opinnäytetyöni tuokioille osallistuneet lapset saivat uuden kokemuksen maatilavierailulla. Vaikka osa heistä olikin käynyt aiemmin maatilalla ja nähneet hevosia, on kokemus erilainen, kun kyseessä on eri tila, eri eläimet ja muita lapsia on mukana. Kokemus oli positiivinen ja siten se tuki lasten luonto-

suhteen kehittymistä. Lapset saivat tuokioilla monipuolisesti tekemistä, jotka tukivat heidän kehitystään ja kasvuaan eri alueilla.

Opinnäytetyöni tarkoitus oli kehittää Green Care - Green Karelia -hankkeelle uusi toimintamalli, jota hanke voisi hyödyntää myöhemmin. Toimintamalli on PDF-muotoinen tiedosto, jossa tuokioiden eri toiminnot on esitelty. Jatkossa Green Care voi hyödyntää toimintamallia antamalla sen eteenpäin uusille yhteistyökumppaneille, jotka harkitsevan vastaavan maatilavierailun järjestämistä. Toimintamalli on selkeä ja helppokäyttöinen, jota toimeksiantajani ja yhteistyökumppanit voivat käyttää jatkossa. Edistin myös opinnäytetyölläni toimeksiantajan ja yhteistyökumppaneiden omia tavoitteita toiminnassaan. Opinnäytetyöni myötä Puolivälin päiväkotia pääsi tutustumaan Turusten tilaan ja heille voi syntyä hyvä yhteistyösuhde. Turusten tila sai omalle tilalleen positiivista näkyvyyttä opinnäytetyöni myötä.

Oma ammatillisuuteni kehittyi opinnäytetyöprosessin aikana runsaasti. Prosessin aikana pääsin kokeilemaan paljon uusia asioita. Oli mielenkiintoista ja opettavaista suunnitella, toteuttaa ja arvioida erillisten tuokioiden kokonaisuus, jolla on tarkka tavoite. Pedagoginen osaamiseni lisääntyi opinnäytetyöprosessissa sekä sain hyvää kokemusta sekä tiedän nyt paremmin ne alueet omassa osaamisessa, jotka tarvitsevat vielä hiomista.

Kyseinen opinnäytetyöprosessi oli minulle ensimmäinen ja siitäkin johtuen sen toteutus ei ollut täysin onnistunut. Prosessin alussa tein kovalla kiireellä paljon aihekuvauksesta itse tuokioiden järjestämiseen. Tämän jälkeen motivaatio hävisi ja raportin kirjoittaminen ei edennyt pitkään aikaan. Keväällä sain jälleen motivaationi takaisin, mutta hieman tiukalle työn valmiiksi saaminen meni. Opinnäytetyöprosessi mielestäni olisi parasta toteuttaa sopivan pitkällä välillä, jossa on aikaa erityisen paljon suunnitteluun. Kirjallista osiota voisi myös aloittaa kirjoittamaan jo suunnitteluvaiheessa, jolloin toiminnallisen osuuden jälkeen ei olisi kaikki kirjoittamatta.

Tuokiot toteutuivat suunnitelmien mukaan, vaikkakin maatilavierailu vaati hieman soveltamista. Maatilavierailu -tuokion runko oli kuitenkin toimiva ja siihen liittyviä kehittämisideoita ei noussut monia. Tuokioita voisi kuitenkin kehittää enemmän opettavaan suuntaan. Orientoivalle kerralle voisi lisätä jonkin tietoisuuden jokaisesta eläimestä tai siitä eläimestä mihin keskityttäisiin tarkemmin, kuten opinnäytetyöni kohdalla hevosiin. Tietovisan lisääminen maatilavierailuun voisi toimia myös, esimerkiksi siten, että lapset saavat ensin tutustua eläimeen tai eläimiin ja heille kerrotaan niistä samalla tietoa, jota kysytään myöhemmin tietovisassa. Tiedon määrässä ja kysymyksissä tulee huomioida osallistujien ikä, jotta se olisi jokaiselle sopivan haastava.

Jos toteuttaisin tuokiot uudestaan, jättäisin molemmista jotain pois ja ottaisin tilalle enemmän lapsilähtöistä tekemistä. Tuokion sisältöön vaikuttaa lapsiryhmän ikä: Pienimmille on hyvä olla tarkka suunnitelma tuokiosta, sillä he eivät välttämättä osaa vielä ehdottaa tekemistä. Isommat lapset taas osaavat jo kertoa mitä haluavat. Pienille voi lisätä laululeikkejä, sillä ne ovat lasten kielenkehityksen kannalta tärkeitä, mutta he myös usein pitävät niistä. Isommille tietovisa tai liikuntaa, kuten hippaleikki pellolla, voisi tuoda lisäintoa päivän tuokiolle.

Opinnäytetyöni aiheesta voisi tehdä pitkäaikaisen seurantatutkimuksen. Tutkimuksessa vertailtaisiin lapsia, joiden luontosuhdetta tuetaan aktiivisesti, lapsiin, joiden luontosuhteeseen ei panosteta. Olisi mielenkiintoista nähdä, miten paljon hyvä luontosuhde, joka on luotu jo lapsuudessa vaikuttaisi myöhemmin elämässä.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- BERMAN, Marc G., JONIDES, J. ja KAPLAN, S. 2008. The cognitive benefits of interacting with nature. *Psychological Science* [digilehti] volume 19, issue 12, 1207–1212. [Viitattu: 2018-04-21.] Saatavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19121124>
- BRAUN, Carie, STANGLER, Teresa, NERVESON, Jennifer ja PELLINGER, Sandra 2009. Animal-assisted therapy as a pain relief intervention for children. *Complementary Therapies in Clinical Practice* [digilehti] volume 15, issue 2, 105–109. [Viitattu: 2018-02-23.] Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1744388109000231?via%3Dihub>
- BRONFENBRENNER, Urie 1979. *The Ecology of Human Development. Experiments by Nature and Design* [verkkodokumentti]. [Viitattu: 2017-09-16.] Saatavissa: https://khoerulanwarbk.files.wordpress.com/2015/08/urie_bronfenbrenner_the_ecology_of_human_developbokos-z1.pdf
- EURA 2014. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman hankkeen kuvaus [verkkodokumentti]. Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu: 2018-04-15.] Saatavissa: <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektkoodi=S20916>
- FABER TAYLOR, Andrea ja KUO, Frances 2009. Children with attention deficits concentrate better after walk in the park. *Journal of attention disorders* [digilehti] volume 12, issue 5, 402–409. [Viitattu: 2018-04-21.] Saatavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18725656>
- GALLIS, Christos 2013. *Green Care: For Human Therapy, Social Innovation, Rural Economy, and Education* [verkkokirja]. New York: Nova Science Publishers, Inc. [Viitattu: 2018-02-07.] Saatavissa: <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.savonia.fi/ehost/ebookviewer/ebook/bmxlYmtfXzYwNzgyMI9fQU41?sid=07068a7d-2b4e-4486-a708-25b7b27a458c@sessionmgr104&vid=0&format=EB&rid=1>
- GREEN CARE FINLAND RY s. a.a. Yhdistys [verkkojulkaisu]. Green Care Finland Ry. [Viitattu: 2018-03-28.] Saatavissa: <http://www.gcf Finland.fi/yhdistys/>
- GREEN CARE FINLAND RY s. a.b. Ohjaaminen [verkkojulkaisu]. Green Care Finland Ry. [Viitattu: 2018-04-18.] Saatavissa: <http://www.gcf Finland.fi/green-care-/menetelmat/ohjaaminen/>
- GREEN CARE FINLAND RY s. a.c. Luontohoiva & Luontovoima [verkkojulkaisu]. Green Care Finland Ry. [Viitattu: 2018-02-20.] Saatavissa: <http://www.gcf Finland.fi/green-care-/luontohoiva---luontovoima/>
- GREEN CARE FINLAND RY s. a.d. Yhdistyksen eettiset ohjeet [verkkojulkaisu]. Green Care Finland Ry. [Viitattu: 2018-04-21.] Saatavissa: <http://www.gcf Finland.fi/yhdistys/yhdistyksen-eettiset-ohjeet/>
- GREEN CARE ITÄ-SUOMI s. a.a Green Care-GREEN KARELIA-hanke [verkkojulkaisu]. Green Care Itä-Suomi. [Viitattu: 2018-03-28.] Saatavissa: <https://greencareita-suomi.fi/greenkarelia>
- GREEN CARE ITÄ-SUOMI s. a.b Green Care Itä-Suomi alueyhdistys [verkkojulkaisu]. Green Care Itä-Suomi. [Viitattu: 2018-03-28.] Saatavissa: <https://greencareita-suomi.fi/>
- HERZOG, Thomas R., BLACK, Andrea M., FOUNTAINE, Kimberlee A. ja KNOTTS, Deborah J. 1997. Reflection and attentional recovery as distinctive benefits of restorative environments. *Journal of Environmental Psychology* [digilehti] volume 17, issue 2, 165–170. [Viitattu: 2018-04-21.] Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272494497900517>
- HÄMÄLÄINEN, Juha ja KURKI, Leena 1997. *Sosiaalipedagogiikka*. Porvoo: WSOY.
- INNOKYLÄ s. a. Mikä on toimintamalli? [verkkojulkaisu]. Innokylä. [Viitattu: 2018-04-18.] Saatavissa: <https://www.innokyla.fi/kehittaminen/toimintamalli>
- JÄMSÄ, Kaisa ja MANNINEN, Elsa 2000. *Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- KAIKKONEN, Hannu, VIRKKUNEN, Veikko, KAJALA, Liisa, ERKKONEN, Joel, AARNIO, Martti ja KORPELAINEN, Raija 2014. *Terveyttä ja hyvinvointia kansallispuistoista*. Tutkimus kävijöiden

kokemista vaikutuksista [verkkodokumentti]. Metsähallitus. [Viitattu: 2018-02-21.] Saatavissa: <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Asarja/a208.pdf>

KAJANDER, Heidi 2012. "Mikä ihmeen Green Care?". Luonnon ja eläimien merkitys vankeinhoidossa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu: 2018-02-20.] Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64187/MIKA%20IHMEEN%20GREEN%20CARE.pdf?sequence=1>

KIVISTÖ, Arja 2003. Talousohjaus ja tuotteistaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tampere: Pirkanmaan ammattikorkeakoulu.

KOKLJUSCHKIN, Mikael 1999. Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. Helsinki: Kirjayhtymä.

KORHONEN, Sirkka 2017. Liperin varhaiskasvatus on saanut mittavan avustuksen Opetushallitukselta [verkkajulkaisu]. Liperin kunta. [Viitattu: 2018-02-20.] Saatavissa: <http://www.liperi.fi/fi/kunta/ajankohtaista/?news=view&newsID=2138>

KOSKIMIES, Matias 2011. 'Luonto' ympäristöarvojen taustalla. Helsingin yliopisto. Poliitiikan ja talouden tutkimuksen laitos. Pro gradu -tutkielma. [Viitattu: 2018-02-21.] Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28513/Progradu.pdf?sequence=2>

KUO, Frances ja FABER TAYLOR, Andrea 2004. Children With ADHD Benefit From Time Outdoors Enjoying Nature. Science Daily [digilehti] 2004-08-30. [Viitattu: 2018-02-23.] Saatavissa: <https://www.sciencedaily.com/releases/2004/08/040830082535.htm>

LAHTINEN, Leena 2011. Luonto ja lapsi [verkkodokumentti]. Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto. [Viitattu: 2018-04-18.] Saatavissa: https://www.luontokoulut.fi/pdf/tapaaminen_11-11_lahtinen.pdf

LASTENSUOJELULAKI. L 13.4.2007/417. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu: 2017-09-06.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

LIPERIN KUNTA s. a. Päiväkodit [verkkajulkaisu]. Liperin kunta. [Viitattu: 2018-03-28.] Saatavissa: <http://www.liperi.fi/fi/asukkaille/varhaiskasvatus/paivakodit/>

MITCHELL, Richard ja POPHAM, Frank 2008. Effect of exposure to natural environment on health inequalities: an observational population study [verkkodokumentti]. University of Glasgow. [Viitattu: 2018-02-23.] Saatavissa: <http://enlighten.lib.gla.ac.uk/4767/1/4767.pdf>

MTT, THL ja LAPIN AMK 2014. Green Care -työkirja [verkkajulkaisu]. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos sekä Lapin ammattikorkeakoulu. [Viitattu: 2018-04-15.] Saatavissa: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/julkaisut/green-care-tyokirja-17.3.2014.pdf>

NIEMELÄ, Pauli 2011. Sosiaalityö hyvinvointietiikan toteuttajana. Julkaisussa: PEHKONEN, Aini ja VÄÄNÄNEN-FOMIN, Marja (toim.) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-kustannus, 13–46.

OPETUSHALLITUS 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 [verkkodokumentti]. [Viitattu 2017-09-06.] Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

OPETUSHALLITUS s. a.a. Varhaiskasvatus [verkkajulkaisu]. [Viitattu: 2018-02-07.] Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus

OPETUSHALLITUS s. a.b. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet [verkkajulkaisu]. [Viitattu: 2017-09-16.] Saatavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/perusteet

POHJANPALO, Virve 2017. Mullan eliöt pitävät meitä terveenä [verkkoartikkeli]. Helsingin yliopisto. [Viitattu: 2018-03-21.] Saatavissa: <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/terveys/mullan-eliot-pitavat-meita-terveena>

- PUROILA, Anna-Maija ja KARILA, Kirsti 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Julkaisussa: KARILA, Kirsi, KINOS, Jarmo ja VIRTANEN, Jorma (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 204–226.
- RAITILÄ, Raija 2012. Ympäristökasvatus on lasten toimintaa. Julkaisussa: HUJALA, Eeva ja TURJA, Leena (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 2.painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 208–218.
- RAPPE, Erja, LINDÉN, Leena ja KOIVUNEN, Taina 2003. Puisto, puutarha ja hyvinvointi. Helsinki: Viherympäristöliitto.
- RAUTIAINEN, Anneli 2016. Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka? [blogikirjoitus]. Opetushallitus. [Viitattu: 2018-02-23.] Saatavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetusuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/103/0/mita_on_varhaiskasvatuksen_pedagogiikka
- SALLINEN, Mikael, KANDOLIN, Irja ja PUROLA, Mira 2007a. Fyysinen hyvinvointi [verkkoartikkeli]. Terveyskirjasto. [Viitattu: 2018-02-21.] Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=onn00040
- SALLINEN, Mikael, KANDOLIN, Irja ja PUROLA, Mira 2007b. Psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi [verkkoartikkeli]. Terveyskirjasto. [Viitattu: 2018-02-21.] Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=onn00004
- SALONEN, Kirsi 2005. Mieli ja maisemat – eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Helsinki: Editat Prima Oy.
- SALOVUORI, Tuomo 2014. Luonto kuntoutumisen tukena. Mediapinta.
- SIVUKARI, Pekka 2014. Luonnosta vieraannutaan jo toisessa sukupolvesta [verkkojulkaisu]. Yle. [Viitattu: 2017-02-07.] Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7086921>
- SUOMEN SOSIAALIPEDAGOGINEN SEURA RY 2018. Sosiaalipedagogiikka [verkkojulkaisu]. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. [Viitattu: 2018-04-18.] Saatavissa: <http://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiikka/>
- TALENTIA 2017. Arki, arvot ja etiikka – Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet [verkkojulkaisu]. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. [Viitattu: 2018-03-17.] Saatavissa: <http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>
- TAMPEREEN YLIOPISTO 2017. Luonto, rentoutuminen ja irrottautuminen työstä auttavat palautumaan [verkkojulkaisu]. Tampereen yliopisto. [Viitattu: 2018-02-07.] Saatavissa: <http://www2.uta.fi/ajankohtaista/uutinen/luonto-rentoutuminen-ja-irrottautuminen-tyosta-auttavat-palautumaan>
- THL 2017. Varhaiskasvatus [verkkojulkaisu]. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu: 2018-02-23.] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>
- TULKKI, Anssi 2012. Green Care – Hyvinvoinnin luontolähtöistä tukemista. Julkaisussa: JANKKILA, Hilka (toim.) Green Care – Hyvinvointia pohjoisen luonnosta. Rovaniemi: Rovaniemen ammattikorkeakoulu, 13–25.
- TUTKIMUSEETTINEN NEUVOTTELUKUNTA 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa [verkkodokumentti]. TENK. [Viitattu: 2018-05-04.] Saatavissa: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- VARHAISKASVATUSLAKI. L 19.1.1973/36. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu: 2017-09-06.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#L4>
- VOIMAA! 2015. Luonto hyvinvoinnin lähteenä – suomalainen Green Care. Helsinki: Luonnonvarakeskus.

LIITE 1: OSALLISTUMISVAHVISTUS

OSALLISTUMISVAHVISTUS

Lapsen nimi _____

- ( ) osallistuu 21.9. järjestettävälle maatilavierailulle Turusen maatilalle.
- ( ) ei osallistu 21.9. järjestettävälle maatilavierailulle Turusen maatilalle.

Huoltaja _____

Huoltajan allekirjoitus ja pvm _____

Palautus päiväkodille viimeistään: _____

LIITE 2: VALOKUVAUSLUPA

LUPA VALOKUVAAMISEEN SEKÄ VALOKUVIEN KÄYTTÖLUPA

Tämä kysely koskee Puolivälin päiväkodin maatilavierailun sekä vierailuun liittyvän opetus- ja info-tuokion valokuvaamista ja valokuvien käyttöä. Vierailu ja tuokio liittyvät sosionomiopiskelija Linda Hännisen opinnäytetyöhön. Valokuvia tullaan käyttämään opinnäytetyössä sekä siihen liittyvässä Green Care – GREEN KARELIA –hankkeelle luovutettavassa sähköisessä oppaassa. Opinnäytetyö julkaistaan theseus.fi -sivustolla. Opinnäytetyössä ei julkaista nimiä, eikä lapsi esiinny niissä tunnistettavana. Lapsi esitetään valokuvissa myönteisessä valossa.

Palautus päiväkodille viimeistään: _____

( ) Lastamme SAA valokuvata, ja valokuvia voi käyttää Linda Hännisen opinnäytetyössä sekä siihen liittyvässä oppaassa.

( ) Lastamme EI SAA valokuvata.

Lapsen nimi _____

Huoltaja _____

Huoltajan allekirjoitus ja pvm _____

LIITE 3: SAATEKIRJE

Hei!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Savonia-ammattikorkeakoulusta Iisal-
mesta ja teen opinnäytetyötäni Green Care – GREEN KARELIA -hankkeelle. Green Ca-
re hyödyntää luontoa hyvinvoinnin tukemisessa. Green Care -toimintaa ovat muun
muassa terapeutti puutarhanhoito ja eläinavusteiset toiminnot.

Toteutamme yhdessä Puolivälin päiväkodin ja päiväkotia lähellä sijaitsevan Turusen
maatilan kanssa maatilavierailun lapsiryhmälle. Ennen vierailua toteutan päiväkodilla
maatila-aiheisen opetus- ja info-tuokion. Opinnäytetyöni tavoitteena on muun muassa
kehittää Liperin kunnan Green Care osaamista ja vahvistaa lasten luontoyhteyttä.
Teen myös oppaan maatilavierailusta Green Care – GREEN KARELIA -hankkeelle.

Maatila-aiheiseen tuokioon osallistuvat kaikki Hiirenvirnan lapset. Tuokio järjestetään
19.9. klo 9:00-11:00 kolmessa pienryhmässä. Tuokion aikana on tarkoitus käydä läpi
maatilan elämää lorujen, kuvien ja askartelun kautta.

Maatilavierailu on 21.9. klo n.9:00-11:30 ja lapset kävelevät maatilalle päiväkodilta
hoitajien kanssa aamupalan jälkeen. Syömme maatilavierailun aikana eväät ja lapset
kävelevät takaisin päiväkodille siten, että he ehtivät lounaalle. Turusen maatilalla on
iso puutarha, marjaviljelyksiä ja kuusi hevosta. Tilalla ehdimme viettämään aikaa rei-
lu kaksi tuntia, jonka aikana muun muassa keräämme omenoita, touhuamme hevos-
ten kanssa ja kisaamme keppihevosilla.

Huomioithan vierailupäivän lapsesi vaatetuksessa. Kumpparit ja ulkovaatteet, jotka
kestävät vettä tai saavat likaantua, ovat tarpeen! Lapset saavat tuoda myös kotoaan
kuivia leipiä ja porkkanoita hevosille.

Tämän kirjeen mukana on kyselyt luvasta lapsenne valokuvaamiseen ja vahvistukses-
ta lapsenne osallistumisesta maatilavierailuun, jotka pyydän palauttamaan päiväko-
dille viimeistään _____

Ystävällisin terveisin,

Linda Hänninen

LIITE 4: "MIKÄ MAATILA?" -TUOKION PEDAGOGINEN SUUNNITELMA

Pedagoginen ohjaus

Toiminnan suunnittelurunko

Ohjaajat	Päiväys
Linda Hänninen ja Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelija	19.9.2017
Oppi- ja ohjaustuokion nimi/aihe	
"Mikä maatila?"	
Tavoitteet	
Koko tuokio:	
<ul style="list-style-type: none"> Orientoitua 21.9. järjestettävään maatilavierailuun ja herätellä ajatuksia maataloudesta ja maatalon eläimistä 	
Eläin kuvat:	
<ul style="list-style-type: none"> Keskustella maatalon eläimistä, oppia tunnistamaan maatalon eläimiä ja puheenvuoron odottaminen 	
Maatilavierailun säännöt:	
<ul style="list-style-type: none"> Orientoitua torstaita varten ja herätellä ajatuksia jo siitä, miten käyttäytyään toisen kotona 	
Lorut:	
<ul style="list-style-type: none"> Sääntöjen jälkeen rento rallattelu, kielen ja puhumisen tukena 	
Askartelu:	
<ul style="list-style-type: none"> Hienomotoriikka: kynäote, (saksilla leikkaaminen), "viivojen sisällä pysyminen" värittäessä 	

Menetelmät

- Kuvat ja muistelu
- Lapsilähtöisyyttä sääntöjen teossa ja maatilavierailun sisältöön ehdotuksissa
- Lorut
- Askartelu

Orientointi ja motivointi

- Tuokion alussa lyhyt orientointi tuokioon ja sen sisältöön
- Kuvat ja lorut motivoivat lapsia osallistumaan, askartelu on myös yksinkertainen, joka houkuttelee lapsia tekemään.
- Tuokion tarkoituksena on myös orientoitua tulevaan maatilavierailuun

Tila ja ryhmittely

Kahdessa ryhmässä:

Ryhmä A klo 9:00

Ryhmä B klo 9:40

Toiminnan kulku, vaiheet ja ajankäyttö

- Aloitus n. 5min
- Kuvat n. 10min
- Maatilavierailun säännöt n. 5min
- (-Lorut n. 5min) voidaan jättää pois
- Askartelu loppuaika n. 15-20min

Yhteensä: noin 40min

Toiminnan konkreetti kuvaus/tilanteen eteneminen käytännössä

Aloituis

-Ohjaajat esittelevät itsensä, jonka jälkeen on lasten vuoro. Ohjaajat kertovat tuokion idean ja tarkoituksen sekä kerrotaan, että lapset saavat kysellä vapaasti ja toivoa maatilavierailulle jotain.

Kuvat

-Tietääkö kuinka moni mikä on maatila? Oletteko käyneet?

-Mitähän eläimiä siellä on? [Lehmä, lammas, hevonen, sika, kana (koira ja kissa)]

-> Mitä sanovat? Oletteko nähneet ja koskeneet? Saadaanko niistä jotain? Missä asuvat?

Maatilavierailun säännöt

-Tiedättekö jotain sääntöjä mitä pitää noudattaa eläinten kanssa ja muutenkin maatilalla?

-> "Ei juosta" =eläimet säikkyvät, "Ei huudeta" =eläimillä parempi kuulo ja voi säikkyä, "kunnioitetaan eläinten ja maatilallisten kotia", "Pyydetään lupa esim. koskea eläintä tai antaa sille herkkuja", "ei saa lähteä yksin minnekään"

-Jokainen sääntö kirjataan kartongille ja lopuksi kaikki allekirjoittavat, vaikka eivät lähtisi mukaan

Lorut

-Käydään loru tai lorut läpi pariin kertaan liikkeiden kanssa

Askartelu

-Lapset saavat värittää puuvärikynillä (valmiiksi leikatun) hevosen. Hevoset laitetaan valmiiksi tehdyille taustalle kiinni esim. sinitarralla.

Lopetus

-Kiitetään osallistumisesta

-Kommentteja tuokiosta

Materiaalit, välineet, tilajärjestelyt, avustavat henkilöt

Omat: Hevospohjat ja taustakartonki, eläinten kuvat, kartongit säännöille, lorut paperilla, muistivihko lasten ideoita varten

Päiväkoti: puuvärikynät, sakset, sinitarra, askartelupöytä, tussit allekirjoitukseen

Ohjaajia 2, päiväkodin henkilökuntaa mukana myös

Huomioitavaa (eriyttäminen, varasuunnitelma, turvallisuus)

-Ajankäyttö (jos ei aika riitä, niin lapset voivat jatkaa askartelua myöhemmin tai lorut voidaan jättää välistä pois)

- Askarteluun varaan mukaan valmiiksi leikattuja ja leikkaamattomia hevosia, koska lapset ovat taidoiltaan erilaisia ja aikaa on käytettävissä vain rajatusti.

-Ryhmän pienimpien lasten ei ole pakko osallistua tuokiolle (henkinen turvallisuus) ja muut voivat poistua tuokiolta niin halutessaan, jos tuokio on esimerkiksi heille liian ahdistava.

-Saksilla työskentelyä vaihdetaan ja lapsia autetaan tarvittaessa.

Onnea ja menestystä oppimiseen!

LIITE 5: MAATILAVIERAILUN PEDAGOGINEN SUUNNITELMA

SAVONIASavonia-ammattikorkeakoulu
www.savonia.fi**Pedagoginen ohjaus****Toiminnan suunnittelurunko**

Ohjaajat	Päiväys
Linda Hänninen ja Karelia-ammattikorkeakoulu opiskelijat	21.9.2017
Oppi- ja ohjaustuokion nimi/aihe Maatilavierailu	
<p>Tavoitteet</p> <p>Koko tuokio:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Tarjota lapsille uusi luontokokemus ja vahvistaa heidän luontosuhdettaan sekä herätellä ajatuksia maataloudesta, luonnosta ja eläimistä <p>Aloitukset:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Muistella sääntöjä ja orientoitua päivään <p>Keppihevosrata:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Karkeamotoriikan harjoittaminen; koordinaatio, juokseminen, hyppely, tasapaino. ○ Luontosuhteen vahvistaminen ja hyvinvointi vaikutukset; luonnossa liikkuminen ○ Sosiaalisten taitojen harjoittaminen; vuoron odottaminen <p>Hevoset:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Tutustua hevoseen ja hevosten kanssa käytettäviin välineisiin, kuten satulaan ○ Uusi turvallinen kokemus ○ Kognitiivisten taitojen harjoittaminen; sääntöjen muistelu ja noudattaminen ○ Sosiaalisten taitojen harjoittaminen; vuoron odottaminen 	

Käpylehmät:

- o Ympäristökasvatus; ympäristöön ja luonnonmateriaaleihin tutustuminen
- o Hienomotoriikkaa; silmä-käsi -koordinaatio ”sorminäppäryyttä”

Omenien keruu:

- o Ympäristökasvatus; tutkitaan ja hyödynnetään luontoa
- o Luontosuhteen vahvistaminen ja hyvinvointi vaikutukset
- o Saadaan jatkuvuutta vierailulle, kun lapset voivat myöhemmin tehdä omenapiirakkaa päiväkodilla ja muistelevat vierailua
- o Nähdään maatalan monipuolisuutta: ei vain eläimet

Lopetus ja palautteet:

- o Muistella päivää ja saada lapsilta palautetta päivästä, jonka perusteella toimintaa voisi kehittää

Menetelmät

-Keppihevoseet ja liikkuminen

-Hevoset

-Käpylehmä-askartelu luonnon tarjoamista välineistä

-Omenoiden keruu --> voidaan myöhemmin palata muistelemaan maatilavierailua

Orientointi ja motivointi

Hevoset itsessään kiinnostavat lapsia varmasti ja se, että saa oikeasti tehdä hevosten kanssa jotain eikä vain katsoa. Käpylehmien teossa lapset saavat vapaammin tutkia ympäristöä ja etsiä sieltä tarvittavat materiaalit. Keppihevosten kanssa osaa kiinnostaa varmasti ajatus siitä, että ratsastaisi hevosella, muuten niin kisailu motivoi osallistumaan. Omenoita kerätessä kerrotaan, että omenoista tehdään myöhemmin piirakka.

Tila ja ryhmittely

Turusen maatila; ratsastuskenttä ja tallin iso avonainen tila

Lapsia maatilavierailulla kahdeksan. Liikutaan pääasiassa yhdessä ryhmässä, sillä päiväkodin työntekijä on lapsista vastuussa. Hän näkee koko ajan myös silloin, kun lapset tulevat pareittain tutustumaan hevosiin tai menevät tutkimaan traktoria.

Toiminnan kulku, vaiheet ja ajankäyttö

- Aloitus (esittelyt) 5min
- Keppihevosrata 25min
- Hevoset 45min
- Välipala 15min
- Käpylehmät 15min
- Omenoiden keruu 15min
- Lopetus ja palautteet 15min

Toiminnan konkreetti kuvaus/tilanteen eteneminen käytännössä

9:15 Aloitus:

- Toivotetaan tervetulleiksi kaikki
- Esittelemme itsemme, lapset saavat myös esitellä itsensä
- Kerrotaan päivän suunnitelmasta yleisesti ja muun muassa, miten pääsee vessaan
- Kerrataan tiistaina luotuja sääntöjä

9:20 Keppihevosrata

- Valmiiksi rakennettu
- Rataa mennään ensin ryhmässä ja kisatessa vuorotellen
- Jokainen kisaan osallistuja voittaa paperisen ruusukkeen

9:45 Hevoset

- Haetaan hevoset talliin ja rapsutellaan sekä annetaan heinää
- Satula heinäpaalin päällä
- Syötetään lasten tuomia porkkanoita ja leipiä
- Viedään hevoset pois

10:30 Välipala

- Käsien pesu Turusten kotona ja välipala tallin avonaisessa tilassa

10:45 Käpylehmät

- Näytetään käpylehmä ja neuvotaan mitä pitää etsiä, aikaa noin 5-10min etsiä
- Tehdään yhdessä käpylehmiä (saa ottaa mukaan tai jättää tilalle)

11:00 Omenoiden keruu

- Näistä voitte tehdä myöhemmin päiväkodilla omenapiirakkaa

11:15 Lopetus ja palautteet

- Kiitetään osallistumisesta
- Kiitetään tilaa mahdollisuudesta
- Ohjataan lapset jonkun aikuisen luokse tekemään palautelomake

11:30 Lapset lähtevät takaisin päiväkodille

Materiaalit, välineet, tilajärjestelyt, avustavat henkilöt

Keppihevosrata:

- Keppihevoset (päiväkoti)
- Rata (tila) (+esim. kartioita ja hyppynaru päiväkodilta?)
- Palkinnot

SAVONIA

 Savonia-ammattikorkeakoulu
 www.savonia.fi

5 / 5

Hevoset:

- Satula ja heinäpaali (tila)

Käpylehmät:

- Käpylehmämalli

Omenat:

- Omenat (tila)
- Muovipussi, johon kerätään omenia

Lopetus ja palaute:

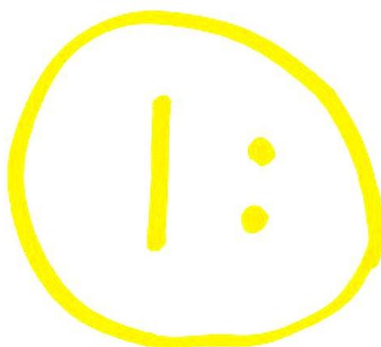
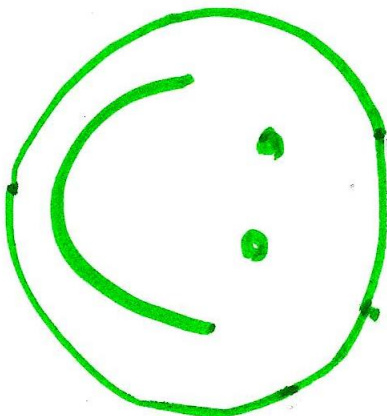
- Palautelomakkeet ja kyniä

Huomioitavaa (eriyttäminen, varasuunnitelma, turvallisuus)

- Päiväkodin työntekijällä koko ajan katseysteys lapsiin
- Hevosiin lasten kanssa tutustumassa hevosten omistaja; hevosille tuttu aikuinen, johon luottavat. Hevosiin tutustutaan vahditusti ja hevosten ehdoilla
- Hevosten kanssa lapsille annettava mahdollisuus olla koskematta, kuten myös muissa aktiviteeteissa mahdollisuus olla osallistumatta
- Sää voi vaikuttaa päivän järjestykseen, joustovaraa on kohtalaisesti
- Lasten toiveet tiistailta pystytään joustovaran turvin ottamaan huomioon

Onnea ja menestystä oppimiseen!

LIITE 6: LASTEN PALAUTELOMAKE

Lasten palaute**Rastita sopivin hymiö (koko päivä):****Tulisin uudestaan: kyllä [ ] ei [ ]****Parasta maatilavierailussa mielestäni oli...****Asia, mistä en pitänyt oli...****Vapaa sana...**

Päiväkotiryhmän maatilavierailu

Toimintamalli-kortit

Esipuhe

Nämä toimintamalli-kortit on toteutettu Savonia-ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) -tutkinnon opinnäytetyönä yhteistyössä Green Care — GREEN KARELIA -hankkeen kanssa. Yhteyshenkilönä on toiminut hankkeen projektiasiantuntija Katri Palpatzis. Opinnäytetyön tarkoituksena on suunnitella, toteuttaa ja kehittää päiväkotiryhmän maatilavierailulle toimintamalli Green Care — GREEN KARELIA -hankkeen käyttöön.

Toimintamalli perustuu Green Care -toimintaan sekä varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan. Toimintamallin tavoitteena on tukea lasten luontosuhdetta ja hyvinvointia. Toimintamallia voi myös käyttää osana ympäristö- ja luontokasvatusta. Maatila on oivallinen oppimisympäristö lapsille. Elämyksien ja kokemusten kautta lapset oppivat luonnon monipuolisuudesta ja arvokkuudesta.

Toimintamalli-korteissa kerrotaan jokaisen toiminnan tavoite, tarvittavat välineet ja muut resurssit, ohjauksesta, turvallisuudesta ja eettisyydestä sekä muista mahdollisesti huomioitavista asioista. Kortit on suunniteltu malliksi, joita voi soveltaa vapaasti!

Antoisia maatilavierailuita toivottaa,

Linda

Ennen maatilavierailua

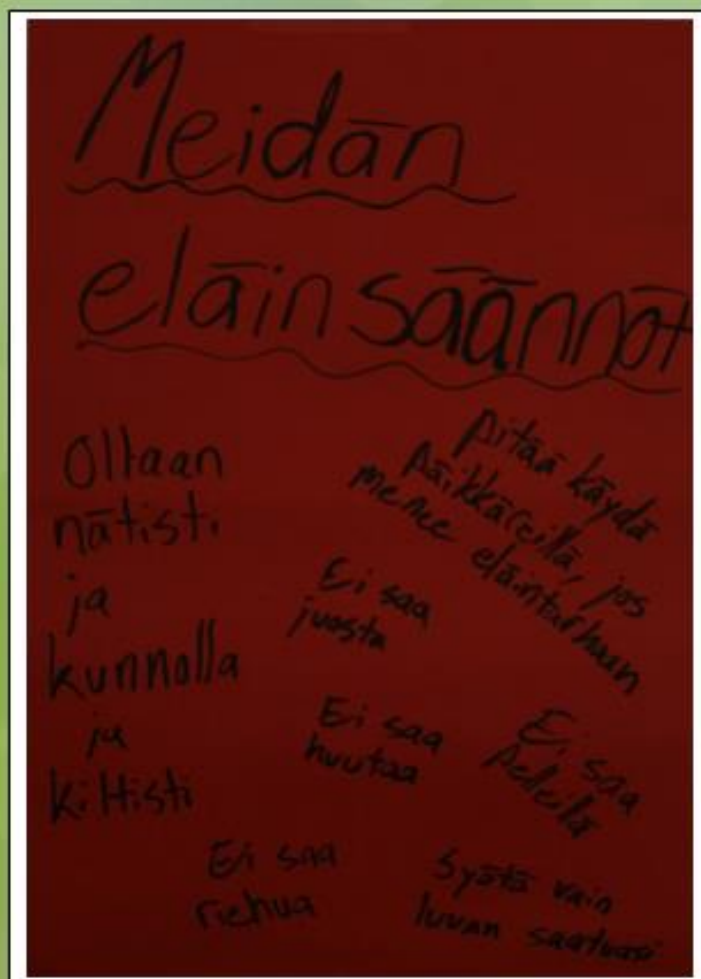
Ennen varsinaista maatilavierailua voidaan järjestää päiväkodilla maatila-aiheinen tuokio, jonka tarkoituksena on orientoida lapsia tulevaan vierailuun.

Tuokiolla lapset voivat myös tutustua mahdollisesti uusiin aikuisiin, jotka ovat mukana järjestämässä maatilavierailua.

Tuokiolla voidaan keskustella lasten kanssa säännöistä, joita tulee noudattaa eläinten kanssa sekä tutustua eri maatilan eläimiin. Säännöt voidaan lopuksi allekirjoittaa, jolloin jokainen lupaa noudattaa sääntöjä.

Sääntöjä voidaan muistella maatilavierailun alussa.

Ennen maatilavierailua tulee selvittää osallistujien allergiat ja varautua niiden mukaisesti.

Keppihevosrata

Tavoitteet:

- Karkeamotoriikan harjoittaminen; koordinaatio, juokseminen, hyppeleminen, tasapaino
- Luontosuhteen vahvistaminen ja hyvinvointi vaikutukset; luonnossa liikkuminen
- Sosiaalisten taitojen harjoittaminen; vuoron odottaminen

Tarvittavat välineet ja muut resurssit:

Kenttä, joka voi olla hiekka- tai nurmipohjainen, keppihevokset, estemateriaalit (hyödynnä luonnonmateriaaleja mahdollisimman paljon, kuten oksia ja halkoja), lisäksi puomit/sangot, kartiot, yms.

Ohjaus:

Rataan tutustutaan ensin yhdessä koko ryhmänä tai pienryhmissä ohjaajan kanssa. Kun rata on tutustuttu, lapset voivat harjoitella rataa pareittain tai pienryhmissä. Lopuksi voidaan järjestää kisa, johon lapset voivat osallistua halutessaan. Osallistujien nimet ja heidän ratsujensa nimet kirjataan ylös ja lopuksi kaikki osallistujat palkitaan.

Turvallisuus ja eettisyys:

Ensiapulaukku mukana mahdollisten nyrjähdysten sekä naarmujen vuoksi. Tärkeää valita radan materiaalit ja sijainti mahdollisimman turvallisiksi. Esteet eivät saa olla liian isoja eikä maaperä liukas. Lapset saavat osallistua halutessaan ja lopettaa milloin haluavat, vaikka heitä kannustetaan jatkamaan ja kokeilemaan.

Muut huomioitavat asiat:

Jos keppihevosta ei ole kaikille, niitä pitää käyttää vuorotellen. Osa lapsista on voinut myös tuoda omia keppihevosiaan, joiden käytöstä he saavat itse päättää.

Hevosiin tutustuminen

Tavoitteet:

- Tutustua hevoseen ja hevosten kanssa käytettäviin välineisiin, kuten satulaan
- Uusi turvallinen kokemus
- Kognitiivisten taitojen harjoittaminen; sääntöjen muistelu ja noudattaminen
- Sosiaalisten taitojen harjoittaminen; vuoron odottaminen

Tarvittavat välineet ja muut resurssit:

Hevonen, rauhallinen ja turvallinen paikka hevoselle ja lapsille, hevosen omistaja ja/tai aikuinen, joka tuntee hevosen hyvin ja hevonen tuntee ja luottaa aikuiseen. Satula heinäpaalin päällä.

Ohjaus:

Tutustuessa lapset ovat pareittain hevosen luona. Tutustuessa mennään hevosen ehdoilla ja hevosen tuntevan aikuisen opastuksella. Tutustumiseen voi kuulua rapsuttelua, harjausta ja syöttämistä. Samalla, kun osa lapsista tutustuu eläimeen, muille järjestetään muuta tekemistä. Traktoriin tutustuminen tai satulassa istumisen kokeilu ovat toimivia vaihtoehtoja.

Turvallisuus ja eettisyys:

Tärkeintä on toimia eläimen ehdoin. Tilanteen tulee olla hevoselle stressitön ja turvallinen, jonka takaavat tuttu ja turvallinen ympäristö ja aikuinen. Myös lapset saavat tutustua hevoseen omin ehdoin. Hevosen lähelle ei ole pakko mennä eikä hevosta ole pakko koskettaa. Jokaiselle annetaan kuitenkin siihen mahdollisuus. Traktoria esittelemässä traktorin tunteva ammattihenkilö.

Muut huomioitavat asiat:

Hevoseen tai muuhun eläimeen tutustuttaessa on noudattava eläimen omistajaa. Hän tuntee eläimen ja osaa ennustaa mahdollisen stressaantumisen tai muun vastaavan, jolloin ei ole turvallista niin eläimelle kuin lapsillekaan jatkaa. Omistaja tietää myös mitä ja miten eläimeen voidaan tutustua parhaiten. Joku pitää lapsista ja rapsutteluista, kun taas toinen voi ärsyntyä turhasta koskettelusta.

Käpylehmät

Tavoitteet:

- Ympäristökasvatus; ympäristöön ja luonnonmateriaaleihin tutustuminen
- Hienomotoriikkaa; silmä-käsi -koordinaatio "sorminäppäryyttä"

Tarvittavat välineet ja muut resurssit:

Ympäristö, josta löytyy sopivia käpyjä sekä risuja.

Ohjaus:

Tarvittavat materiaalit kerätään yhdessä lasten kanssa, jonka jälkeen siirrytään tekemään käpylehmiä kuivaan tilaan. Aikuinen tekee käpylehmän malliksi ja auttaa lapsia tekemisessä. Askarteluna käpylehmät on haasteellinen, joten mitä useampi aikuinen avustaa lapsia, sen parempi.

Turvallisuus ja eettisyys:

Materiaaleja kerätessä voidaan kertoa lapsille jokamiehenoikeuksista ja miten luonnossa toimitaan. Materiaalit kerätään maasta eikä revitä elävistä puista.

Muut huomioitavat asiat:

Käpylehmien teko ei välttämättä jaksaa kiinnostaa kaikkia lapsia pitkään, joten varalle on hyvä suunnitella tekemistä tai antaa lasten tutkia ympäristöä hieman vapaammin. Jos maatilavierailulla on hieman vanhemmista lapsista koostuva ryhmä, askartelu voi olla heille myös helppo ja viedä siten aikaa vain vähän.

Omenien kerääminen

Tavoitteet:

- Ympäristökasvatus; tutkitaan ja hyödynnetään luontoa
- Luontosuhteen vahvistaminen ja hyvinvointi vaikutukset
- Saadaan jatkuvuutta vierailulle, kun lapset voivat myöhemmin tehdä omenapiirakkaa päiväkodilla ja muistelevat vierailua
- Nähdään maatalan monipuolisuutta: ei vain eläimet

Tarvittavat välineet ja muut resurssit:

Maatila, jossa kasvatetaan omenia tai marjoja, joita voidaan poimia. Astia tai pussi, johon omenat tai marjat kerätään.

Ohjaus:

Lapsille opastetaan oikea tapa poimia ja miten tunnistetaan kypsä omena tai marja.

Turvallisuus ja eettisyys:

Tärkeää on noudattaa tilallisen toiveita esimerkiksi mistä kerätään ja kuinka paljon. Painotetaan lapsille myös sitä, että vain luvalla saa kerätä ja poimia toisten pensaista ja puista omenia ja marjoja.

Muut huomioitavat asiat:

Lapset voivat kerätessään myös maistella marjoja tai syödä omenan. Tärkeää on kuitenkin, että omena syödään kokonaan eikä vain puraista paloja useista omenista.

Tekijä:

Linda Hänninen

Ohjaava opettaja:

Tuija Pakarinen

Opinnäytetyön yhteyshenkilö:

Projektiasiantuntija Katri Palpatzis

SAVONIA
AMMATTIKORKEAKOULU